

DANISH JOURNAL OF NURSING

Sygeplejersken

FARVER SKAL
**FOREBYGGE
DELIRIUM**

**UNDERERNÆRING
HOS ÆLDRE
PATIENTER**
TRE HOSPITALER
- TRE LØSNINGER

**FORGÆVES
REKRUTTERING
BREDEDER SIG**

Selv eftertragtede stillinger påvirkes nu af manglen på sygeplejersker. F.eks. ansætter hjerteafsnittet 2143 på Rigshospitalet normalt kun folk med et par års erfaring, men nu er også helt nyuddannede velkomne, fortæller afdelingssygeplejerske **Eva Anderlo**. Mød hende og andre sygeplejersker, som må tænke utraditionelt, når de mangler kolleger.

UDVIKLET SAMMEN
MED DERMATOLOGER

CeraVe

DEVELOPED WITH DERMATOLOGISTS

Med 3 essentielle ceramider som styrker hudens beskyttende barrierer

UDEN PARFUME

VEDVARENDE FRIGØRELSE
AF FUGT OVER 24 TIMER

Vi skal gribe statsministerens udmeldinger

 ”Vi skal anerkende, at det også er et spørgsmål om løn- og arbejdsvilkår. Gør vi ikke det, kan vi hverken rekruttere eller fastholde de medarbejdere, der skal passe os andre.”

Sådan skriver statsministeren om udfordringerne i sundhedsvæsenet og i de øvrige velfærdsfag.

Det er et kæmpe gennembrud, at regeringen nu medgiver, at det er nødvendigt også at kigge på løn og vilkår, når man skal løse den store rekrutteringsudfordring, vi har i forhold til bl.a. sygeplejersker.

Statsministerens udmelding skal naturligvis ses ift. det kommende folketingsvalg og den valgkamp, der allerede er i fuld gang. Det er indlysende.

Men et valgløfte er et valgløfte, som vi kan holde politikerne op på.

I Dansk Sygeplejeråd og blandt alle sygeplejersker skal vi gribe og forfølge de

nye politiske toner. Vi skal sammen presse på for at statsministerens melding giver resultater i lønningsposen for alle sygeplejersker.

Det er en udmelding, som de offentlige arbejdsgivere også må kunne se som vejen til at løse de store rekrutteringsudfordringer.

Det starter med lønnen. Det er den manglende lønmæssige anerkendelse, som er årsag til, at mange sygeplejersker forlader deres job, tager til udlandet eller helt forlader deres fag, det skal der gøres op med.

Grete Christensen

Grete Christensen,
formand

I AUGUST HAR DANSK SYGEPLEJERÅD VÆRET I MEDIERNE MED BL.A. DISSE EMNER

femina

”Der er mange ting, der lykkes hver dag, men det er en utrolig katastrofe, at vi er nået hertil, hvor så mange sygeplejersker ikke ønsker at arbejde inden for det offentlige sundhedsvæsen, fordi de ønsker en højere løn og bedre vilkår.”

GRETE CHRISTENSEN
formand i Dansk Sygeplejeråd

Berlingske

”Jeg er ikke overrasket over, at de offentligt ansatte trækker sig tidligere fra arbejdsmarkedet. Det, vi hører fra vores medlemmer, er, at det er svært at få individuelle aftaler. Worklife-balance kan være svært at få til at passe ind i det offentlige sundhedsvæsen.”

DORTHE BOE DANBJØRG
næstforkvinde i Dansk Sygeplejeråd

Sjællandske

”Nu bruger regionen så 15 millioner kroner på at få flere til at tage merarbejde. Det kommer efter vinterpakken, hvor vi også fik et midlertidigt tillæg. Det er en lappeløsning, hvor man får de ansatte til at løbe stærkere og stærkere. Der er ikke nogen, der bliver fastansat på den bekostning.”

ANNE MARIE SOMMER
forkvinde i DSR Kreds Sjælland

Sygeplejersken

Ansvh. chefredaktør
MORTEN JAKOBSEN
mja@dsr.dk
Telefon: 4695 4110

Redaktionschef
JAKOB LUNDSTEEN
jlu@dsr.dk
Telefon: 4695 4180

Redaktionssekretær
LOTTE HAVEMANN
lha@dsr.dk
Telefon: 4695 4179

Redaktionssekretær
HENRIK BOESEN
hbo@dsr.dk
Telefon: 4695 4189

Fagredaktør
MAJ SIERCKE
msi@dsr.dk
Telefon: 4695 4116

Art Director
MATHIAS N JUSTESEN
mnj@dsr.dk
Telefon: 4695 4280

Journalist
CHRISTINA SOMMER
cso@dsr.dk
Telefon: 4695 4264

Journalist
ANNE WITTHØFFT
awi@dsr.dk
Telefon: 4695 4108

Journalist
KRISTINE JUL ANDERSEN
kja@dsr.dk
Telefon: 4695 4278

Journalist
MAI R SKOVGAARD
mas@dsr.dk
Telefon: 4695 4283

journalist
HELLE L EMARATI
hli@dsr.dk
Telefon: 4695 4279

Art Director
SASJA C R HERMANSEN
sh@dsr.dk
Telefon: 4695 4117

Grafiker
CATHERINE T JØRGENSEN
caj@dsr.dk
Telefon: 4695 4282

INDHOLD

TEMA

ERNÆRING NÅR KROPPEN FORSVINDER

Underernæring er Danmarks skjulte samfundsproblem, fastslår flere eksperter. En af dem, tidligere udviklingssygeplejerske Jette Lindegaard Pedersen, kalder det for "den langsomme død". Sygeplejersken har besøgt tre hospitaler i Danmark, der hver især arbejder på at løse udfordringerne med småt spisende ældre.

LÆS SIDE **22**

Næste nummer af Sygeplejersken udsendes: 26. - 29. september 2022 **Hvis Sygeplejersken udebliver:** Log ind på dsr.dk → Menu → Sygeplejersken → Kontakt → Har du ikke modtaget Sygeplejersken? Udfyld og send blanketten, og bladet bliver eftersendt. **Distribueret oplag:** Perioden 2020-21 78.501 ekpl. Medlem af Danske Medier **Årsabonnement:** (pr. januar 2021) 975,00 kr. + moms **Løssalg:** 79,00 kr. + moms. Kontakt Media-Partners på abonnement@media-partners.dk **Ændring af medlemsoplysninger:** Kontakt Medlemsregisteret, Telefon: 3315 1555, medlemsregisteret@dsr.dk **Tryk:** Stibo **Annoncer:** Media-Partners, Det Gl. Mejeri, Alhøjvej 2, Stilling, 8660 Skanderborg, Telefon: 2967 1436 **Stillingsannoncer:** stillinger@media-partners.dk **Tekstsideannoncer:** annoncer@media-partners.dk **Manuskriptvejledning, udgivelsesplan m.m.:** www.dsr.dk → Menu → Sygeplejersken → Om Sygeplejersken **Ophavsret:** Enhver anvendelse af hele eller dele af artikler, fotos og illustrationer fra Sygeplejersken, såvel papirudgaven som den elektroniske udgave, er kun tilladt med skriftligt samtykke fra redaktionen eller forfatteren/fotografen/illustratoren jf. lov om ophavsret. **Ansvar:** Dansk Sygeplejeråd har intet ansvar for produkter og ydelser, som omtales i Sygeplejerskens annoncer eller indstik. Redaktionen påtager sig intet ansvar for materialer, der indsendes uopfordret. Holdninger, der tilkendegives i artikler og andre indlæg, udtrykker ikke nødvendigvis Dansk Sygeplejeråds synspunkter. **Forsidefoto:** Claus Bech **Udgiver:** Dansk Sygeplejeråd, Sankt Annæ Plads 30, 1250 København K, telefon: 3315 1555, redaktionen@dsr.dk, www.sygeplejersken.dk ISSN 0106-8350

Fagforening med
fag og overenskomst

Skiftedag

JEG ELSKER AT GRAVE I VORES INDRE

Hun prøvede den somatiske del af sygeplejen, men blev hurtigt bekræftet i, at hun skulle tilbage til psykiatrien. **TANJA FABRICIUS** trives i sit nye job som sygeplejerske i et ambulatorium for skolebørn med ADHD og autisme.

SIDE 63

DELIRIUM KAN FOREBYGGES

Farver og årstidsbestemte billeder på Geriatrisk Afdeling på Bispebjerg Hospital skal skabe større tryghed og være med til at forebygge delirium.

SIDE 40

KLAR TIL AT SNAKKE OM BEDRE LØN

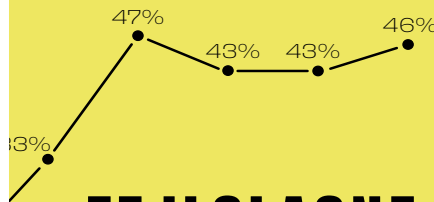
Statsministeren erkender, at det er nødvendigt at diskutere bedre løn og arbejdsvilkår, hvis problemerne i sundhedsvæsenet skal løses.

SIDE 7

46 PCT.

På landsplan mislykkedes næsten halvdelen af forsøgene på at rekruttere sygeplejersker.

FEJLSLAGNE JOBOPSLAG

Næsten halvdelen af alle forsøg på at rekruttere en sygeplejerske slår fejl. Enten søger de forkerte, eller også søger ingen. Nu er det sågar blevet vanskeligt at få besat de eftertragtede job. Så hvad gør arbejdspladserne for at løse problemerne?

SIDE 48

PATIENTERNE BLIVER DÅRLIGERE, FORDI VI ER FOR FÅ

"Det er de samme patienter, der bliver udskrevet, som kommer ind igen," fortæller klinisk sygeplejespecialist på Psykiatrisk Center Ballerup, **JOACHIM RITCHIE VAUGHAN**.

SIDE 16

FORMAND MED BOKSEHANDSKER

EN NY MINDEUSTILLING ER SAT OP TIL ÆRE FOR KIRSTEN STALLKNECHT. TEST DIN VIDEN OM DEN MARKANTE TIDLIGERE FORMAND FOR DANSK SYGEPLEJERÅD.

SIDE 59

HØRT!

"I NORGE BLIVER MAN ORDENTLIGT BETALT"

Nyuddannede **AMALIE AAGAARD PEDERSEN** har valgt at tage til Norge i en periode for at arbejde som sygeplejerske. Hun kalder det sin måde at sige fra på over for den danske løn.

SIDE 19

NYHED! 2,5 METER MOBIL GAVLSKÆRM

Keep it Clean™

Ny, bredere gavlskærm giver ekstra afskærmning

Silentias mobile gavlskærme gør det nemt at skærme af omkring patienterne. Den nuværende gavlskærm på 1,5 meter bliver nu fulgt op med en ny 2,5 meter bred gavlskærm, der er ideel som ekstra afskærmning og til at kombinere med vægmonterede skærme langs sengen.

EasyClean™ forebygger smittespredning

Høj hygiejne omkring patienterne er afgørende. Silentias produkter har glatte overflader, som er hurtige at rengøre på stedet.

Design din egen skærm online og få et pristilbud

På EasyScreenDesign.com kan du designe din egen skærm. Vælg mellem vores mange løsninger, størrelser, farver og design, og send dit forslag til os. Så vender vi tilbage med et pristilbud.

Mobil dobbeltskærm

Silentias mobile dobbeltskærm er en fritstående skærmløsning med to foldeskærme monteret på samme vognbase. Løsningen fås i op til 7,5 meters længde, og vognen fylder minimalt, når skærmene er foldet sammen.

■ Design din skærm på **EasyScreenDesign.com**

Kontakt os på **39 90 85 85** eller **info@silentia.dk** ■ silentia.dk

FLERE REKRUTTERINGER AF SYGEPLEJERSKER SLÅR FEJL

Næsten halvdelen af landets rekrutteringer af sygeplejersker ender forgæves, og de fejlslagne rekrutteringer breder sig til nye dele af landet. Formand for Danske Regioner peger på en række løsninger og afventer lønstrukturkomitéens resultater.

Tekst LAURA ELISABETH LIND

Det er op ad bakke med at skaffe sygeplejersker. Nu mislykkes hele 46 pct. af alle rekrutteringer på landsplan. Det er mere end en fordobling sammenlignet med samme tid i 2019, hvor 19 pct. mislykkedes.

Områder, der ikke før havde helt så store problemer, har nu også svært ved at støve sygeplejersker op. I Østjylland er 46 pct. af rekrutteringerne nu fejlslagne mod 13 pct. i 2019. Og i Region Sjælland gælder det nu hele 64 pct. mod 25 pct. i 2019. Det viser de nyeste tal fra Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR).

Grete Christensen, formand for Dansk Sygeplejeråd, ærgres sig over udviklingen.

”Når der mangler sygeplejersker, sætter det gang i en kaskade af udfordringer bl.a. i form af lukkede senge, lange ventelister, travlhed og dårligt arbejdsmiljø. Og det bider sig selv i halen, fordi flere begynder at søge væk. Derfor er rekruttering af medarbejdere også en forudsætning for, at vi kan løse alt det andet,” siger hun.

Anders Kühnau (S), formand for Danske Regioner, erkender problemernes omfang, og peger på nogle løsninger, som Danske Regioner arbejder på. Bl.a. ansættelse af andre faggrupper, så sygeplejersker får tid til kernekompetencer, fokus på teknologiske løsninger, flere sygeplejersker på fuld tid og et introduktionsforløb til nyuddannede, som Danske Regioner og Dansk Sygeplejeråd netop har indgået en aftale om.

Kom ikke igennem med højere løn

Men når det til kommer til løn, har han knap så mange løsningsforslag.

”Vi forsøgte ved de seneste overenskomstforhandlinger at give sygeplejerskerne mere i løn. Det kunne vi ikke komme igennem med. Det sagde arbejdstagersiden nej til. Det understreger, at løn selvfølgelig også er en vigtig faktor,” siger han.

Sidste år stemte sygeplejerskerne nej til både overenskomst og den efterfølgende mæglingsskitse - bl.a. fordi lønstigningen var for lav.

Mange sygeplejersker kunne nok godt tænke sig at stille dig spørgsmålet: Du er arbejdsgiveren, hvorfor formår du ikke at finde flere penge?

”Jeg kan ikke bestemme, hvad sygeplejerskerne skal have i løn. Vi forhandler løn, når der er overenskomstforhandlinger. Det er meget muligt, at vi igen kommer med et krav om mere løn, men vi afventer også resultaterne af lønstrukturkomitéens arbejde.”

Og netop den komité håber Grete Christensen, at arbejdsgiverne vil tage alvorligt:

”Jeg er enig med Anders Kühnau så langt, at vi ikke løser det grundlæggende problem med sygeplejerskernes løn inden for overenskomstsyste­met. Der skal vi have politikerne på banen. Og så håber jeg, at han og de øvrige arbejdsgivere vil bidrage til at finde løsninger i lønstrukturkomitéen.”

Læs også tema om forgæves rekruttering for selv populære sygeplejerskestillinger på side 22.

Statsministeren åbner for bedre løn

”Jeg anerkender, at løn og arbejdsvilkår selvfølgelig også spiller en rolle.”

Sådan lød de nye toner fra statsminister Mette Frederiksen (S) til Jyllands-Posten søndag den 28.8.

Udtalelsen kommer i forbindelse med, at Mette Frederiksen har været på turné i Jylland. Til Jyllands-Posten siger hun, at velfærdssamfundet er på vej ind i ”the perfect storm”, hvor meget fungerer, men der også er problemer:

”Hvis vi vil have et velfungerende velfærdssamfund i fremtiden, bliver vi nødt til at kigge hele vejen rundt. Og anerkende, at her spiller løn og arbejdsvilkår en rolle.”

Læs mere på dsr.dk samt lederen side 3.

Frygt for forringet specialuddannelse

Tekst MAI BRANDI LUDVIGSEN

Manglen på anæstesisygeplejersker betyder lukkede senge og lange ventelister til operation. Problemet skal løses, men at forkorte uddannelsen er ikke vejen, mener det faglige selskab for anæstesisygeplejersker og Dansk Sygeplejeråd.

I hele landet må patienter vente på at blive opereret, fordi der er mangel på anæstesisygeplejersker.

Det skaber bekymringer. Ikke kun for patienter og medarbejdere, men også for at det vil medføre forringelser af den to-årige specialuddannelse.

Flere meldinger tyder nemlig på, at regionerne overvejer at forkorte uddannelsen. Bl.a. har formanden for Region Hovedstadens fastholdelses- og rekrutteringsudvalg, Susanne Due, udtalt til TV2 Lorry, at man gerne vil uddanne hurtigere og derfor kigger på at lave nogle mere komprimerede uddannelsesforløb.

Meldingen klinger skidt i ørerne på Dorthe Boe Danbjørg, næstforkvinde i Dansk Sygeplejeråd:

”Vi er bekymrede over udmeldingen fra Hovedstaden, og vi hører også, at andre regioner ser på, hvordan man kan få flere sygeplejersker hurtigere igennem uddannelsen til anæstesisygeplejerske.”

Allerede komprimeret

Også i det faglige selskab for anæstesi-, intensiv- og opvågnings- og sygeplejersker, FSAIO, er man bekymrede.

”Uddannelsen er komprimeret i forvejen, og en forkortelse vil gå ud over op-

nåelse af de ønskede kompetencer,” siger Dorte Söderberg, anæstesisygeplejerske og formand for FSAIO:

”For os, der har gennemgået en toårig specialuddannelse i anæstesiologisk sygepleje, giver en afkorting og dermed forringelse af uddannelsen ingen mening. Vi arbejder selvstændigt på delegeret ansvar fra anæstesiologen eller i overensstemmelse med afdelingens retningslinjer. I løbet af specialuddannelsen gennemgår vi teori-forløb og kliniske praktikker, som klæder os på til at bedøve de dårligste patienter, varetage akutte opgaver på hospitalet og indgå i beredskabet.”

Kortere uddannelse vil kræve ændring af bekendtgørelsen

At ændringer i uddannelsen er under overvejelse, nævnes også i et notat om afvikling af efterslæb fra Danske Regioner fra juni. Her fremgår det, at Sundhedsministeriet, Sundhedsstyrelsen og Danske Regioner er i dialog om et løsningsspor ift. etablering af hurtigere kompetenceforløb.

Enhedschef i Sundhedsstyrelsen Steen Dalsgaard Jespersen bekræfter, at der er nedsat en arbejdsgruppe, der skal se på, hvordan kapaciteten af specialiserede sy-

geplejersker i anæstesi- og intensivområderne kan øges inden for en kortere tids-horizont.

Større ændringer af uddannelsen vil dog kræve en længere proces:

”De overordnede rammer for specialuddannelsen er fastlagt i ’Bekendtgørelse om specialuddannelsen for sygeplejersker i anæstesiologisk sygepleje’. Det betyder, at det vil kræve et forarbejde med faglige vurderinger, høringsproces osv., før bekendtgørelsen vil kunne ændres,” forklarer Steen Dalsgaard Jespersen, enhedschef i Sundhedsstyrelsens center for Evidens, Uddannelse og Beredskab.

Der findes gode løsninger

Ifølge Dorthe Boe Danbjørg, har uddannelsen en vis varighed, fordi det er en højt specialiseret funktion. Det er der ingen faglige begrundelser for at ændre på. Men der er andre løsninger, siger hun:

”Det akutte problem, vi står med nu, er jo ikke fordi, en hel masse pludselig er gået på pension. Vi ved, at mange har sagt deres arbejde op, er taget til Norge eller har fået arbejde i det private. Dem skal vi få til at komme tilbage og sikre, at det er attraktivt at blive. Det handler om løn og arbejdsvilkår.”

988%

Så stor er stigningen i antal parkeringsbøder, som er udstedt på sygehuse i Region Nordjylland i perioden fra 2019-2021. I rene tal en stigning fra 1.059 bøder i 2019 til 11.527 bøder i 2021. Antallet af udstedte P-bøder er dog størst i Region Hovedstaden, hvor mere end 30.000 hilsener blev placeret under vinduesviskerne på biler parkeret på regionens hospitaler i 2021. Tallene stammer fra Sundhedsministeriet, som på opfordring fra Folketingets Sundhedsudvalg er blevet bedt om en oversigt over antallet af udstedte bøder. Opgørelsen forklarer ikke, hvorfor der er sket en stigning i f.eks. Nordjylland. Om det er patienter, pårørende eller personale, som har modtaget bøden, fremgår heller ikke. Ej heller omfatter opgørelsen tal fra Region Sjælland.

(hbo)

Kender du solsikkesnoren?

Den grønne nøglesnor med solsikkeprint er et internationalt symbol på usynlige handicaps som hørenedsættelse, ordblindhed eller ADHD. Den kan bæres af alle, der ønsker at signalere, at de har brug for ekstra vejledning eller tålmodighed. I oktober 2020 blev medarbejdere i alle større danske lufthavne introduceret til snoren. Siden er flere danske virksomheder fulgt efter, senest Smukfest, hvis frivillige har gennemgået et e-læringsforløb.

”Det er en rigtig god idé og et supergodt signal at sende for festivalen,” siger Dorte Nørregaard, centerchef i Videnscenteret om handicap, til dr.dk

(mrs)

Podcast

Sygeplejerskerne forsvinder – hva' nu?

Under den overskrift havde DR midt i august premiere på den nye podcast 'Sundhedens time'. I udsendelsen dykkede værten Anders Heissel dybere ned i den aktuelle mangel på sygeplejersker. Hvilke konsekvenser medfører den, hvordan er det kommet så vidt, og hvordan stoppes flugten fra faget? Han havde bl.a. besøg af Pernille Trust Have, anæstesisygeplejerske på Gentofte Hospital, patienten Louise Houvenaeghel og formand for Danske Regioner, Anders Kühnau (S). Sundhedens times opgave er ifølge DR hver gang at kaste et 360 graders kritisk blik på en af tidens vigtigste sundhedshistorier – og lytterne bliver lovet at få forhistorien, nuancerne og svar på de store og svære spørgsmål.

Find podcasten på dr.dk/lyd – skriv 'Sundhedens time' i søgefeltet.

Sygeplejersker i klimakamp

Det amerikanske initiativ 'Nurses Climate Challenge' er kommet til Europa. Bevægelsens formål er at skabe et netværk for sygeplejersker, som ønsker at gøre en indsats for at beskytte patienter mod konsekvenser af klimaforandringerne. Udfordringen giver samtidig adgang til materiale, der kan hjælpe sygeplejersker med at uddanne deres kolleger og påvirke sundhedssektoren i en mere bæredygtig retning. Materialet er tilgængeligt på engelsk og tysk, og bliver snart udgivet på spansk og fransk. Læs mere om NCC Europe på eur.nursesclimatechallenge.org

(mrs)

Flest amputationer i Region Sjælland

Der er store regionale forskelle i antallet af amputationer, viser ny rapport. I 2021 var amputationsraten i Region Sjælland dobbelt så høj som i regionerne Nordjylland og Hovedstaden.

Tekst **MARIA KLIT**

En ny rapport viser, at Region Sjælland topper den såkaldte amputationsrate sammenlignet med landets øvrige fire regioner.

Rapporten, der er udarbejdet af Regionernes Kliniske Kvalitetsudviklingsprogram, blev bestilt efter forårets afsløring af, at op mod 47 borgere i Region Midtjylland i perioden 2016-2020 årligt har fået foretaget amputationer, der kunne være undgået. På den baggrund har Danske Regioner ønsket at undersøge, hvordan det står til i resten af landet.

Rapporten viser, at Region Sjælland årligt foretager flere end 70 amputationer pr. 100.000 borgere over 50 år. Til sammenligning var amputationsraten for 2021 i Region Nordjylland og Hovedstaden på hhv. 35 og 44 amputationer pr. 100.000 borgere over 50.

Rapporten viser også, at Region Sjælland udover at have det højeste antal amputationer også er den region, der foretager færrest forebyggende karkirurgiske behandlinger.

Region klar med ny handleplan

Region Sjælland vil nu undersøge alle patientforløb, der har resulteret i amputa-

tion i perioden 2016-2021 for at afdække, om nogle er blevet unødigt amputeret. Det skriver regionen i en pressemeddelelse.

Samtidigt har forretningsudvalget i Region Sjælland vedtaget en handleplan, der skal forebygge amputationer. Handleplanen indebærer udover forløbs- og journalgennemgang også faglig udvikling, styrket kapacitet til flere karkirurgiske behandlinger, rådgivning til amputerede patienter og tidlig opsporing af patienter i risikogruppen.

Forebyggelse starter i kommunen

Den tidlige opsporing består ifølge handleplanen bl.a. af et tæt samarbejde mellem regioner og kommuner. Det er en vigtig del af løsningen, for forebyggelse starter i kommunerne, mener formand i Dansk Sygeplejeråds Kreds Sjælland, Anne Marie Holst Sommer:

”Det tager to minutter at screene for tryksår i hjemmeplejen, men det kan tage otte måneder at hele en hælnekrose og i værste fald føre til amputation. Derfor er det helt afgørende, at kommunerne sikres de rette ressourcer, bl.a. i form af sårsygeplejersker med den fornødne ekspertviden.”

I Nordjylland går det bedre

Region Nordjylland har landets laveste amputationsrate, og hyppigheden af amputationer i regionen er på fem år faldet til det halve. Det skyldes ifølge ledende overlæge Christian Pedersen fra Ortopædkirurgisk Afdeling på Aalborg Universitetshospital en række strategiske tiltag, regionen har foretaget:

CENTRALISERING

Region Nordjyllands amputationer er centraliseret på Aalborg Universitetshospital. Der er flyttet patienter fra Thisted til Aalborg for at ensarte ventetid og behandlingstilbud i regionen.

FAST KØREPLAN

Patienter med iskæmi behandles efter en ensartet og nedfældet procedure, der sikrer samme optimale behandling.

ØGET BEHANDLINGSKAPACITET

En opnormering de senere år for at følge med et øget antal patienter betyder, at henviste ambulante patienter ikke skal vente længe på at blive tilset og behandlet.

FOKUS PÅ SÅRBEHANDLING

Øget fokus på sårbehandling og opgradering på området.

Kilde: www.rkkp.dk

FRIKENDT FOR CHIKANE MOD SYGEPLEJERSKE

Den kendte corona-skeptiker Flemming Blicher er i Københavns Byret blevet frikendt for at have krænket en sygeplejerskes fred.

Tekst ANNE WITTHØFFT

Frifindelsen sker på baggrund af en sag beskrevet i *Sygeplejersken* nr. 8/2021 i artiklen 'Jeg var bange for, at de ville opsøge mig om natten'.

Her fortæller sygeplejersken "Anne" om, hvordan hun efter et Facebook-opslag i december 2020 om corona-situationen, modtager en række beskeder i messenger og kommentarspor, som gør hende bange. Der bliver bl.a. offentliggjort et billede af hendes hus. Ligesom der står, at nogen har fundet ud af, hvor hun bor og arbejder.

Forud for beskederne havde Flemming Blicher fra sin offentlige Facebook-side bl.a. skrevet: "Vi skal have fat i de læger og sygeplejersker, der bliver ved med at holde

hånden over regering og narrativ. De skal stilles til ansvar! Hellere nu, end bagefter. Hjælp med at opspore X (*navn fjernet af redaktionen*) og stille hende til ansvar for at medvirke til denne frygtpropaganda, og bede hende om beviser."

Men den 28. februar i år frikendte retten Flemming Blicher for at have overtrådt straffelovens § 119 a, stk 1., som omhandler vold, trusler og chikane imod tjenestepersoner i udførelsen af deres erhverv.

Retten lagde bl.a. til grund, at sygeplejerskens Facebook-opslag var foretaget i hendes fritid og var udtryk for hendes personlige holdning, og at det derfor ikke var omfattet af paragraffen i straffeloven.

STORBRITANNIEN

Etisk betænkelig aftale

Det engelske sundhedsministerium har indgået en aftale med den nepalesiske regering om muligheden for at rekruttere op til 100 nepalesiske sygeplejersker til det engelske sundhedsvæsen.

Aftalen er kommet i stand på trods af, at Nepal er omfattet af en WHO-regel, som skal beskytte tredjeverdenslande mod systematisk rekruttering af sundhedspersonale til Vesten.

Patricia Marquis, direktør i Royal College of Nursing, kritiserer aftalen: "Vores sundhedssystem er allerede alt for afhængigt af internationalt uddannede sygeplejersker. Vi må sikre os, at rekruttering foregår etisk forsvarligt og ikke bliver foretaget i lande, som i højere grad end os lider af mangel på arbejdskraft," siger hun til Nursing Times.

(hbo)

Udstilling

Ny fotoudstilling om livet på gaden

I 2008 opsøgte fotograf Helga Theilgaard Københavns gader, parker, herberger og varmestuer for at portrættere hjemløse. 13 år senere har hun gjort det samme, og det er nu blevet til udstillingen 'De rodløse - vi der er tilbage'. Fotoudstillingen giver et indblik i, hvilke tydelige spor et liv som socialt udsat sætter på kroppen. Udstillingen er en kombination af de 30 portrætter fra dengang, nye portrætter af en række af de selvsamme mennesker, samt "opløste" portrætter, af dem som i dag er døde.

Udstillingen kan opleves på Danmarks Forsorgsmuseum fra 10. september til 18. december 2022.

(mrs)

LIGESTILLINGSMINISTER FASTSLÅR: KVINDER VÆRDISÆTTES LAVERE END MÆND

Ligestillingsminister Trine Bramsen (S) vil arbejde for, at kvinder og mænd får samme værdisættelse på arbejdsmarkedet. Det løfte gav hun formand Grete Christensen og de knapt 80 medlemmer, som deltog på Dansk Sygeplejeråds 6. virtuelle Ligelønstalk den 26. august.

Tekst CHRISTINA SOMMER · Foto SØREN SVENDSEN

Kvinder og mænd bliver ikke værdisat ens på det danske arbejdsmarked eller i samfundet. Og trods årtiers forestilling om det modsatte, har sygeplejerskerne med strejken sidste sommer endelig formået at vække flere politikere på Christiansborg, deriblandt ligestillingsminister Trine Bramsen.

”Vi kom langt i 70’erne, men der er ikke sket meget siden. Vi har hvilet lidt på en fløjlsplude og ment, at der ikke var noget at komme efter. Så stor tak til jer for i første gang i mange årtier at få sat kvindernes værdi på arbejdsmarkedet på dagsordenen igen. Det har stor betydning for jer og sygeplejerskernes fremtid, men også for mange andre faggrupper. I har holdt vækkeuret op foran os.”

Ordene faldt på Dansk Sygeplejeråds 6. virtuelle Ligelønstalk fredag den 26. august, hvor Trine Bramsen var mødt op for at diskutere ligestilling og værdisættelse af kvinder og mænd med formand for Dansk Sygeplejeråd Grete Christensen. Og Trine Bramsen lovede at bakke op om sygeplejerskernes kamp mod den ulige værdisættelse:

”En del af debatten handler om den konkrete lønkamp, som jo lige nu bliver diskuteret i lønstrukturkomitéen med alle de dilemmaer og udfordringer, det medfører. Men så er der hele spørgsmålet om, hvordan man værdisætter arbejdet i samfundet, og hvordan man bryder med de historiske bånd, der har tildelt kvindejobs en lavere værdi end traditionelle mande-

jobs. Den diskussion er lige så vigtig at få taget,” sagde Trine Bramsen.

Ville ikke være konkret

Knapt 80 medlemmer deltog i den virtuelle talk, og flere efterlyste konkrete udmeldinger om ministerens tanker om uligeløn mellem mands- og kvindedominerede fag. Her blev Trine Bramsen dog svar skyldig - dels fordi lønspørgsmålet hører under hendes kollega i Beskæftigelsesministeriet, dels fordi regeringer normalt ikke kommenterer på spørgsmål, mens en komité, i dette tilfælde lønstrukturkomitéen, arbejder med emnet.

Trine Bramsen fremhævede dog tre initiativer, som hun mener taler direkte ind i kampen for ligestilling: 1) De nye barsels-

Fag& Forskning

Mere nyt fra Fag&Forskning
Du kan finde flere nyheder på dsr.dk/fagogforskning. Tjek os løbende på mobilen, eller få en daglig nyhedsopdatering direkte i din mailboks.

Et muligt tegn på akut sygdom

Organisk delirium er en akut opstået tilstand, der varer i dage eller uger og ses i forbindelse med somatisk sygdom. Lidelsen kan være første tegn på akut sygdom eller forværring af sygdom.

Studier viser, at personer, som har haft delirium på hospitalet, har større risiko for at komme på plejehjem eller efterfølgende være afhængig af at få ekstra hjælp i hjemmet. Desuden har patienten større risiko for at få kognitive problemer og for at

udvikle demens. Forebyggelse af delirium kan derfor også forebygge følgerne.

Delirium skal både forebygges og behandles med medicin, fysio- og ergoterapi samt fast vagt.

Læs *Triologen 'Sladrehanen, vi skal tage alvorligt'* i Fag&Forskning nr. 3/2022, der følger med dette nummer af Sygeplejersken.

(hbo)

"Jeg forstår jeres frustration. I sidste ende handler det om værdisættelse i kroner og ører, ikke i kys og kram," sagde

Trine Bramsen.

regler, bl.a. med mere barsel til mænd, 2) Ny lovgivning om kvinder i ledelser og 3) Igangsættelse af en grundig diskussion om, hvordan vi som samfund værdisætter arbejde.

Grete Christensen kvitterede for ministerens udmeldinger:

"Vi har forsøgt at italesætte det her problem på mange måder i mange år, så det glæder mig, at vi nu har en ligestillingsminister, som anerkender, at der er uligestilling, hvilket jo også kommer til udtryk i uligeløn mellem de kvinde- og mandsdominerede fag."

Grete Christensen fortsatte:

"Nu er det vigtigt, at vi sammen med bl.a. politikerne på Christiansborg får diskuteret, hvordan vi får gjort op med, at mænd og kvinder ikke er værdisat på samme måde. Her er barsel til mænd og flere kvinder i ledelser vigtige redskaber, men det er lønspørgsmålet altså også."

Find alle ligelønstalks på www.dsr.dk/ligelønstalks

AUH tester alternativ til engangskitler

I 2020 gav engangskitler 485 ton hospitalsaffald i Region Midtjylland. AUH er nu i gang med at afprøve nye kitler, der kan bruges igen og igen.

Tekst **HELLE LINDBERG EMARATI**

Ca. 30 ton engangskitler bliver hvert år til affald i Region Midtjylland, og da covid-19-epidemien var på sit højeste, var tallet endnu højere. I 2020 genererede kitlerne således hele 485 ton hospitalsaffald.

Den mængde skal nedbringes. Derfor tester de i øjeblikket et mere miljøvenligt alternativ til engangskitlerne på Afdeling for Infektionssygdomme på Aarhus Universitetshospital AUH.

Her har de i samarbejde med MidtVask, Indkøb og Medicoteknik samt Center for Bæredygtige Hospitaler udviklet spritnye kitler, der kan vaskes og bruges igen og igen.

Rarere at have på

"Vi har selv været med til at designe kitlerne, f.eks. hvad angår pasform og ærmelængde," fortæller Vibeke Engell-Sørensen, som er uddannelses- og udviklingsansvarlig sygeplejerske på afdelingen. Her brugte de før 20 engangskitler om dagen pr. isoleret patient.

Hun fortæller, at de nye genanvendelige kitler ikke alene mindsker mængden af affald. Som en ekstra gevinst er de også langt mere behagelige at have på.

"De har en bedre pasform og er mere åndbare end de fleste engangskitler, så man kan langt bedre arbejde i dem i længere tid. Sygeplejerskerne er virkelig glade for dem," siger Vibeke Engell-Sørensen.

Det er forventningen, at de genanvendelige kitler kan bruges ca. 100 gange, før de skal kasseres.

Sygeplejersker kan fastholdes i professionen

Manglen på sygeplejersker er et højrelevant tema såvel i Danmark som internationalt.

Ny forskning viser en klar sammenhæng mellem sundhedspersonalets psykosociale arbejdsmiljø og kvaliteten af sundhedsydelse. Resultatet af bl.a. dybdegående interviews med sygeplejersker bidrager med flere arbejdsmiljø-mæssige perspektiver på, hvad der skal til for at fastholde sygeplejersker i professionen: strate-

gisk prioritering af arbejdsmiljøet og arbejdsrelationerne mellem kollegaerne samt større fokus på organisering af vagtplanerne og på sygeplejerskernes faglige udvikling.

Læs 'Et godt arbejdsmiljø får sygeplejersker til at blive i faget' i Fag&Forskning nr. 3/2022, der følger med dette nummer af Sygeplejersken.

(hbo)

Næstforperson 2022

Den ene genopstiller, den anden gør ikke

Dansk Sygeplejeråds medlemmer skal senere på året afgøre, hvem der som organisationens to næstforpersoner skal tale deres sag.

Nuværende 2.-næstforkvinde Dorthe Boe Danbjørg har meddelt, at hun genopstiller til valget, hvorimod 1.-næstforkvinde Anni Pilgaard har meddelt, at hun ikke genopstiller.

Fra mandag den 5. september bliver det på dsr.dk/DSRvalg muligt at følge, hvem der stiller op til det kommende næstforpersonsvalg.

Fristen for at stille op som kandidat til næstforpersonsposterne er mandag den 10. oktober kl. 8.00. Kun medlemmer af Dansk Sygeplejeråds kongres kan stille op.

Læs også side 39.

(hbo)

Lærerig sygeplejefestival

Et håb om at flere nyuddannede sygeplejersker vil finde Regionshospitalet Horsens attraktivt, har fået hospitalet til at udbyde en sommerskole over to dage. Den blev taget godt imod af de studerende, der deltog.

Tekst HENRIK BOESEN

”Jeg fik indblik i, hvad de laver på forskellige afdelinger på hospitalet og fik set andre patientgrupper,” fortæller Anne Sophie, begejstret sygeplejestuderende på 7. semester, i en video produceret af Regionshospitalet Horsens. Hun suppleres af Simone, ligeledes fra 7. semester: ”Jeg blev meget klogere på andre grene af sygeplejen, som jeg ikke møder under uddannelsen.”

Første forsøg med sommerskole

Regionshospitalet i Horsens har denne sommer for første gang afviklet en sommerskole, kaldet Sygeplejefestival, og omkring 15 studerende tog imod tilbuddet.

Sommerskolen gav bl.a. de studerende mulighed for at opnå ny viden og nye kompetencer, mærke hospitalets kultur og høre om overgangen fra studerende til nyuddannet.

I løbet af de to dage fik de studerende oplæg om karrieremulighederne inden for bl.a. ledelse, anæstesi og intensiv, om forskning, udvikling og uddannelse og om de to-årige oplæringsforløb,

som sengeafsnittene tilbyder nyuddannede sygeplejersker. Derudover var de på rundvisninger i en række afsnit på hospitalet.

”Vi håber, at det vil få endnu flere nyuddannede sygeplejersker til at se i vores retning, fordi de har mærket den kultur og arbejdsglæde, vi har på stedet,” fortæller Trine Nordlund Nielsen, uddannelses- og udviklingsansvarlig sygeplejerske på Regionshospitalet Horsens.

Find nøglen

Et mere muntert og praktisk indslag i forløbet var, at deltagerne skulle gennemføre et escape room. Her blev de i mindre grupper præsenteret for en række praktiske, kliniske problemstillinger, hvor rigtigt svar på opgaverne til sidst førte frem til stedet, hvor nøglen til udgangen lå.

”De studerende var begejstrede for arrangementet og fik virkelig øjnene op for de mange muligheder, der er for dem efter endt uddannelse,” konkluderer Trine Nordlund Nielsen, som forventer at lave et tilsvarende arrangement til næste år.

Nævne

REDAKTIONEN PÅ HJERLEY OG GENTOFTE HOSPITAL

PRÆFORSKERSKEMER I HVER REGIONALHOSPITALS OG HJERLEY OG GENTOFTE HOSPITAL

Helene Bliddal
 Sygeplejersker på Hjertelyst og Gentofte Hospital. Helene Bliddal er sygeplejerske og leder af den regionale sygeplejerskeskema i Gentofte Hospital. Hun er medlem af Sygeplejerskerådet og har været medlem af Sygeplejerskeskemaet i Gentofte Hospital i mange år. Hun er også medlem af Sygeplejerskeskemaet i Gentofte Hospital og har været medlem af Sygeplejerskeskemaet i Gentofte Hospital i mange år.

Barbara Smith Dyrmosé
 Sygeplejersker på Hjertelyst og Gentofte Hospital. Barbara Smith Dyrmosé er sygeplejerske og leder af den regionale sygeplejerskeskema i Gentofte Hospital. Hun er medlem af Sygeplejerskerådet og har været medlem af Sygeplejerskeskemaet i Gentofte Hospital i mange år. Hun er også medlem af Sygeplejerskeskemaet i Gentofte Hospital og har været medlem af Sygeplejerskeskemaet i Gentofte Hospital i mange år.

Camilla Rudolph
 Sygeplejersker på Hjertelyst og Gentofte Hospital. Camilla Rudolph er sygeplejerske og leder af den regionale sygeplejerskeskema i Gentofte Hospital. Hun er medlem af Sygeplejerskerådet og har været medlem af Sygeplejerskeskemaet i Gentofte Hospital i mange år. Hun er også medlem af Sygeplejerskeskemaet i Gentofte Hospital og har været medlem af Sygeplejerskeskemaet i Gentofte Hospital i mange år.

Fag & Forskning

BROBYGGER-SYGEPLEJERSKER GAVNER ALDRIG MULTISYGE I GENFUNKTION

FORBYTTEDE FOTOS

I næsten hvert nummer bringer *Sygeplejersken* en navneside, hvor vi bl.a. fortæller om sygeplejersker, der har fået nyt job. I *Sygeplejersken* nr. 9 var det dog gået galt med billederne, så omtalerne af de tre sygeplejersker, Barbara Smith Dyrmosé, Helene Bliddal Døssing og Camilla Rudolph var blevet udstyret med forkerte fotos.

Redaktionen beklager fejlen.

Udviklings- og forskningspulje i regionerne

Danske Regioner og Sundhedskartellet har i forbindelse med OK 21 oprettet en Udviklings- og forskningspulje til fremme af faglig og professionsrettet udvikling til gavn for patienterne.

Puljen støtter klinisk udvikling og forskning, som har fokus på den konkrete, praksisnære effekt. Den kan søges af medarbejdere og ledere på alle regionale arbejdspladser.

Ansøgningsfristen er den 1. februar 2023.

Udviklings- og Forskningspuljen støtter projekter inden for temaerne:

- Sammenhængende og helhedsorienterede patientforløb
- Digitalisering og teknologi.

Læs om temaer, og find ansøgningskema og navne på kontaktpersoner for yderligere oplysninger på dsr.dk > Menu > Fag&Forskning > Forskning > Fonde til forskning og udvikling

DSR MED I ROBUSTHEDSKOMMISSION

Hvordan kan samfundet sikre mere personale i sundhedsvæsenet, og hvordan bliver der mere tid til kerneopgaven?

Det er essensen af den opgave, som regeringens Robusthedskommission skal komme med anbefalinger til. Næstforkvinde i Dansk Sygeplejeråd, Dorthe Boe Danbjørg, er blevet udpeget som et af FH's medlemmer af kommissionen.

”Vi glæder os til at indgå i arbejdet og er glade for anerkendelsen af, at personalet er den vigtigste ressource. Jeg ser frem til at bidrage med input fra Dansk Sygeplejeråd,” siger Dorthe Boe Danbjørg.

Kommissionen ledes af Søren Brostrøm og vil herudover bestå af otte ekspertmedlemmer og otte medlemmer, der repræsenterer arbejdsmarkedets parter.

(jlu)

HVEM SKAL VINDE 'ÅRETS TR 2022'?

Læs mere på www.aaretstr.dk

Nu er der mulighed for at indstille en dygtig tilidsvalgt til prisen 'Årets TR 2022'.

I år har A4 Medier udvidet med flere kategorier. Man kan nu udover en særlig tillidsrepræsentant indstille til priserne 'Årets Arbejdsmiljørepræsentant', 'Årets Initiativ', 'Årets Organiser', 'Årets Samarbejdspris' og 'Årets Uddannelsesmentor'.

Frist for indstilling er den 23. september 2022.

PSYKIATRI I KRISE
*SYGEPLEJERSKE
TIL POLITIKERNE:*

”
**Opskriften
på kaos**
“

Psykiatrien mangler både sygeplejersker og speciallæger, og det gør patienterne mere syge. Voksenpsykiatrien skal spare for at afhjælpe presset på børnepsykiatrien. ”Det er fuldstændig grotesk,” siger **Joachim Ritchie Vaughan**, som er sygeplejerske på et lukket sengeafsnit.

Tekst **ANNE WITTHØFFT** · Foto **BAX LINDHARDT**

For et års tid siden blev 13 sengepladser på intensivt sengeafsnit på Psykiatrisk Center Ballerup lukket og to afsnit lagt sammen til ét. Der manglede nemlig medarbejdere.

I dag er situationen endnu værre. Lige nu er der otte ubesatte stillinger til de tilbageværende 17 sengepladser.

”Det er ikke sikkert at gå på arbejde,” siger sygeplejerske Joachim Ritchie Vaughan.

Han er klinisk sygeplejespecialist og har 21 års erfaring fra psykiatrien.

De sidste to år har han været ansat på intensivt sengeafsnit på Psykiatrisk Center Ballerup.

Han fortæller, at afdelingen har fået påbud af Arbejdstilsynet, fordi der er for få ansatte til at opretholde auditiv eller verbal kontakt med hinanden.

Brev til politikerne

Det er ikke kun i Ballerup, der er problemer. Den 15. august i år afsendte en række fællestillidsrepræsentanter fra Dansk Sygeplejeråd, Ergoterapeutforeningen, FOA, Dansk Psykolog Forening, Dansk Socialrådgiverforening og Yngre Læger et åbent brev til politikerne i Region Hovedstaden og Sundhedsudvalget på Christiansborg.

De indledte brevet med ordene: ”Kære politikere. Vi skriver til jer, da vi står midt i en national samfundskrise.”

Ifølge brevet skyldes krisen, at der i dag er markant flere patienter, end der er kapacitet til.

Det trækker på de ressourcer, vi ikke har.

”Hvis sengekapaciteten overstiger antallet af medarbejdere, der er til rådighed, så vil kvaliteten også være tilsvarende dårligere og arbejdet farligere. Det er ikke acceptabelt, og vi kan ikke forsvare det over for patienter eller medarbejdere,” lyder det i brevet.

Opskrift på kaos

Alligevel er det netop sådan, hverdagen ser ud på det intensive sengeafsnit, hvor Joachim Ritchie Vaughan arbejder.

”Vores patienter er meget dårlige, og de bliver dårligere, når vi ikke er nok på arbejde. Vi har patienter, der er psykotiske, og som går og venter for længe på at blive set af en speciallæge, så de kan blive opstartet på medicin. Det er opskriften på kaos. Nogle af dem bliver så dårlige, at de truer eller er voldelige over for personalet,” siger Joachim Ritchie Vaughan.

Spiral uden ende

Samtidig vokser presset på de reducerede sengepladser. For selv om der er lukket senge ned, så er der ikke blevet færre patienter, som har akut brug for en plads.

”Vi har 17 senge og er nødt til at skabe to nye pladser om ugen, selv om denne patientgruppe har brug for længere indlæggelser,” siger han.

Konsekvensen er, at patienter bliver udskrevet for tidligt.

”Så snart der er tegn på bedring, bliver patienterne overflyttet til et åbent afsnit, fordi nogen har akut brug for en lukket plads,” siger han.

Andre bliver udskrevet til FACT (intensiv ambulant behandling i eget hjem) eller OPUS (ambulant behandlingstilbud til unge med debuterende psykose). Men her mangler der ifølge Joachim Ritchie Vaughan også personale.

”I øjeblikket er det en spiral uden ende. Vi ser, at det er de samme patienter, der bliver udskrevet, som kommer ind igen. FACT og OPUS mangler også mandskab. De patienter, vi udskrives, når ofte ikke engang at møde deres kontaktperson i FACT, inden de bliver indlagt igen, fordi de har det så dårligt,” siger han.

Patienter svigtes

En anden konsekvens af sammenlægningen af de to intensive afsnit i Ballerup er ifølge Joachim Ritchie Vaughan, at de særlige ”spis-pladser” blev lukket. ”Spis-pladser” er pladser reserveret til patienter med så fremskreden og alvorlig spiseforstyrrelse, at tvangsernæring er nødvendig.

I stedet bliver de alvorligt syge patienter med spiseforstyrrelser nu bl.a. indlagt på de almene pladser på den lukkede afdeling.

Og det er et problem, siger Joachim Ritchie Vaughan:

”En spiseforstyrrelse er jo en kompleks diagnose og et meget specifikt subspecialt, hvor der også er nogle helt særlige ting, der skal holdes øje med og tjekkes op på – ligesom der er en særlig måde at køre terapi på, som man skal være særligt uddannet for at kunne varetage, og det har jeg altså ikke tilstrækkelig forstand på.”

Det udfordrer også afdelingen, at der skal sidde en fast vagt for at sikre, at patienten ikke kaster maden op igen.

”Det trækker også på de ressourcer, vi ikke har.”

”Groteske besparelser”

For nylig blev det meldt ud, at der skal spares 20 mio. i voksenpsykiatrien i Region Hovedstaden for at allokere midler til at klare presset på Børne- og Ungepsykiatrien, hvor de ambulante henvisninger er steget med ca. 13 pct. om året fra 2018 til 2021.

I 2022 forventes henvisningerne at stige med 18 pct.

”Det virker fuldstændig grotesk. Hvordan forestiller politikerne sig, at voksenpsykiatrien skal kunne betale den regning?” spørger Joachim Ritchie Vaughan.

Voksenpsykiatrien er ifølge fællestillidsrepræsentanternes brev til politikerne så presset af mangel på personale, at man i sommers har været nødt til at lukke 62 senge for at få ferieafviklingen til at gå op.

”Jeg oplever, at politikerne taler og taler. Men der sker ikke rigtig noget.”

”Der er mange af mine kollegaer, der ikke gider finde sig i mere og begynder at kigge efter andre stillinger.”

Hvorfor har du ikke selv sagt op?

”Fordi, der er sgu nogen, der skal advokere for landets svageste, og jeg synes ikke, at de, der overordnet skulle varetage de svagestes interesser, gør et særlig godt arbejde. Jeg har dedikeret mit liv til psykiatrien.”

ANNONCE

HER KAN JEG TJENE MASSIVT MERE

254 norske kroner i timen og gode oplevelser har fået **Amalie Aagaard Pedersen** til at tage ni uger til Norge. Lønnen herhjemme er for dårlig, og det håber hun, hendes fravalg af at arbejde i Danmark sender et signal om.

Tekst **DIANA MAMMEN**
Foto **MARIUS FISKUM**

I juni måned kunne Amalie Aagaard Pedersen kalde sig sygeplejerske. Men i stedet for med det samme at besætte en af de 5.000 ledige sygeplejestillinger, så besluttede hun at tage til Norge. I ni uger skal den 24-årige nyuddannede sygeplejerske være vikar på en palliativ afdeling i Tromsø.

”Der var helt sikkert et økonomisk aspekt i beslutningen om at rejse nordpå. Her kan jeg tjene massivt mere, end hvis jeg var blevet hjemme. Så kombinationen af på kort tid at kunne få en god opsparring og samtidig få en masse oplevelser med i bagagen, gjorde udfaldet,” fortæller Amalie Aagaard Pedersen.

Min måde at sige fra på

Fra den 22. juli til 15. september trækker hun i norsk arbejdstøj. Det, til trods for at hun allerede har sagt ja tak til en stilling på en intensivafdeling på Odense Universitetshospital, som med glæde havde kunnet bruge hende sommeren over.

”Jeg kunne sagtens være gået fra at være studerende og direkte i job. Men jeg valgte at gå ledig én måned, tage til Norge

”
Jeg vil sende et signal til politikerne

for så først derefter at starte arbejde herhjemme. Det er en bevidst beslutning og min måde at sige fra over for den danske løn på.”

Arbejdet tærer - løn er guleroden

Amalie Aagaard Pedersen har ikke noget imod at være en del af den statistik af nyuddannede sygeplejersker, der ikke er kommet direkte i arbejde. Hun håber, det får politikerne til at tænke over årsagen bag. For hvis man er arbejdsløs sygeplejerske i dagens Danmark, så er det et aktivt valg, pointerer Amalie Aagaard Pedersen.

”Jeg vil gerne sende et signal til politikerne om, at sygeplejerskers løn ikke er fulgt med den udvikling, vores fag har haft, hvor vi står med flere opgaver og mere samarbejde med lægen. Det skal ikke handle om, at vi - sat på spidsen - bare vil have mere i løn. Men vi bliver ikke betalt efter det ansvar, vi har,” slår hun fast.

”Det gør man derimod i højere grad i Norge. Så det giver da god mening, at man tager et job der, hvor man bliver ordentligt betalt. Jeg giver meget af mig selv i den sygepleje, jeg udfører. Det tærer på én, og så er lønnen netop den gulerod, der gør det arbejde værd,” siger Amalie Aagaard Pedersen.

Drømmejob og familie venter

Amalie Aagaard Pedersen ser dog frem til at skulle hjem til venner og familie samt til drømmejobbet på en intensivafdeling i Danmark, og hun kan ikke forestille sig at blive permanent på de nordlige breddegrader. ●

Amalie Aagaard Pedersen er ikke blevet sygeplejerske for at arbejde i Norge. Till Politiken fortalte hun, at lønnen i Danmark ikke matcher det ansvar, sygeplejersker står med. Derfor er hun taget et sted hen, hvor de faktisk betaler den løn, hun synes, hun er værd.

ANNONCE

Kan vi lære noget af SAS-piloterne?

Af **NUREEN MALIK**, sygeplejerske, Brøndby Kommune

Ja!

Jeg kan ikke lade være med at sammenligne og tænke, hvad vi som sygeplejersker kan lære af, hvordan piloterne har ageret under deres strejke.

Det, som er værd at bemærke, er piloternes tavshed og usynlighed under strejken. Piloterne har ikke stået frem i medierne, de har ikke stået på gader og hjørner med bannere og slagord for at gøre opmærksom på sig selv. Hvorfor ikke? Fordi det ikke var nødvendigt. De ramte deres arbejdsgiver, der hvor det gjorde mest ondt, nemlig på deres økonomi. SAS tabte under strejken ca. 90 mio. kr. hver dag, og strejken varede i 14 dage.

Piloternes talsmand var deres formand for Dansk Pilotforening. Alt blev kommunikeret igennem deres formand.

Jeg har været sygeplejerske i 17 år. Jeg har observeret, at når vi sygeplejersker er gået i strejke på øget løn og lønforhandlinger, har det affødt bemærkninger som "Bærer arbejdet ikke lønnen i sig selv", "Er I ikke stolte af jeres fag?", "Hvorfor skal I have mere i løn?"

Hvorfor skal vi som sygeplejersker stå og argumentere for ovenstående spørgsmål? Hvorfor er vi den eneste faggruppe, som - når vi går i strejke - medierne tillader sig at fjerne fokus over for ved at opstille de spørgsmål?

Vi vil have mere i løn, fordi vi har

ansvar for menneskeliv, vi snyder døden og trækker vores patienter ud af dødens gab. Vi opmuntrer og giver livsgnist, gejst og gåpåmod.

Ligesom i piloternes eksempel bør der også under en strejke kun være én talsmand for sygeplejerskerne, nemlig vores formand. Når alle begynder at ytre sig, bliver fokus fjernet. Det skete også under vores seneste strejke.

Florence Nightingale-tiden er forbi. Vi lever i en tid, hvor sygeplejelønningerne er nødt til at følge med.

Jeg er så stolt af vores formand, som med oprejst hoved og uden skamfølelse meldte ud under sygeplejerskernes strejke, at vi ville have mere i løn!

DEBAT

Send dit debatindlæg til redaktionen@dsr.dk

Det må fylde op til 1.800 anslag inkl. mellemrum.

Fag & Forskning
Sygeplejersken

Organisk delirium

SLADREHANKEN, VI SKAL TAGE ALVORLIGT

Læs Trialogen i Fag&Forskning nr. 3/2022 som følger med dette nummer af Sygeplejersken

Delta
Rengøring

Rengøring af lægeklinikker

Vi overholder Statens Serum Instituts anbefalede retningslinjer for rengøring i lægeklinikker.

Med høj faglighed er vores medarbejdere rustet til opgaven.

Ring eller skriv - vi er landsdækkende

Delta Rengøring
Teglvej 1
4990 Saksøbing
Tlf. 4054 6546
delta@delta-rengoering.dk
www.delta-rengoering.dk

Underernæring er Danmarks skjulte samfundsproblem, fastslår flere eksperter. En af dem, tidligere udviklingspsygeplejerske Jette Lindegaard Pedersen, kalder det for “den langsomme død”. *Sygeplejersken* har besøgt tre hospitaler i Danmark, der hver især arbejder på at løse problemerne med primært småtspisende ældre. Følg med til Aalborg, Slagelse og Herlev og læs om intensiveret tværfagligt samarbejde, rollen som blæksprutte-sygeplejerske og om en overvældende populær a la carte-menu.

ERNÆRING

Jes på 66 år blev indlagt på Herlev Hospital med en vægt på 36 kilo og en BMI på 11,7. Han blev straks ernæringscreenet og fik en individuel ernæringsplan. Her, syv dage efter, har han taget knap to kilo på.

er også sygepleje

”Den LANGSOM

Underernæring er Danmarks skjulte samfundsproblem og går fortsat under radaren, mener forskere. “Men der er bevægelser i gang. Gode tiltag i hele Danmark. Dét, der mangler, er at få spredt den viden, der er,” siger forsker og tidligere udviklingssygeplejerske **Jette Lindegaard Pedersen**.

Tekst **NANA TOFT**

Kurt er 72 år og har diabetes. Han går til læge, fordi han har tabt sig 12 kg på under tre måneder. Her får han at vide, at det kun er godt, at han har tabt sig som diabetiker, da han er overvægtig.

“Men man skal jo ikke tabe sig 12 kg på tre måneder. Her skal der ringe et par alarmklokker,” forklarer Mette Holst, sygeplejerske og forskningsleder for ernæring ved Aalborg Universitetshospital og professor i anvendt ernæring ved Klinisk Institut, Aalborg Universitet.

“Det er derfor, jeg kalder underernæring for “Danmarks skjulte samfundsproblem”. Det har været et problem i årtier og går fortsat under radaren. Med store konsekvenser til følge,” siger Mette Holst.

Ny vejledning om underernæring

I Danmark er det ofte ældre medborgere over 65 år, der er ramt af underernæring. Problemet eksisterer både i hjemmeplejen, på plejecentre og på landets sygehuse.

Fakta om UNDERERNÆRING

- 60 pct. af ældre i plejebolig og i hjemmeplejen er i ernæringsrisiko.
- 42 pct. af ældre i plejebolig har haft et uplanlagt vægttab i løbet af de sidste seks måneder.
- Undersøgelser blandt ambulante patienter på sygehus peger på, at de ældste patienter over 80 år har størst risiko for underernæring.
- Ved indlæggelse på danske medicinske og kirurgiske afdelinger er 20-30 pct. af patienterne i ernæringsrisiko. Det ses ofte i forbindelse med nylig opstået, betydeligt vægttab.
- Tal fra den Landsdækkende Database for Geriatri fra 2012 viser, at cirka 43 pct. af ældre taber sig under indlæggelse. Studier viser, at vægttab typisk kan fortsætte tre til seks måneder efter udskrivelsen.

Kilde: Vejledningen 'Underernæring: Opsporing, behandling og opfølgning af borgere og patienter i ernæringsrisiko'. Sundhedsstyrelsen 2022. (Vejl. baserer sig på større og mindre inden- og udenlandske undersøgelser. Tallene skal derfor ikke ses som et udtryk for landsdækkende tal.)

Undersøgelser viser, at hver anden ældre borger på plejehjem og under indlæggelse taber sig. 20 pct. er i risiko for at blive underernæret, og kun hver fjerde får deres ernæringsmæssige behov dækket, når de er indlagt. 60 pct. af brugerne i hjemmeplejen vurderes at være i fare for underernæring, og halvdelen oplever et uplanlagt vægttab.

Det koster det danske samfund milliarder. En undersøgelse fra 2014, udarbejdet af Kost & Ernæringsforbundet i samarbejde med Arla, vurderer tallet til at være i omegnen af knap seks mia. kr. årligt. Oftest pga. længere hospitalsophold, flere komplikationer og mange genindlæggelser.

I maj 2022 udsendte Sundhedsstyrelsen så en ny vejledning om underernæring, der modsat tidligere publikationer også sætter fokus på det tværsektorielle samarbejde og belyser indsatser og udfordringer ikke kun på sygehuse, men også i primær sektor og i kommunalt regi.

“Det fortæller mig, at man fra styrelsens side ønsker at signalere, at un-

ME død

derernæring skal tages mere alvorligt,” forklarer Mette Holst, som var et af medlemmerne i arbejdsgruppen bag udarbejdelsen af den nye vejledning.

Mangel på systematisk screening

Et andet medlem af arbejdsgruppen er forsker og tidligere udviklingsansvarlig sygeplejerske ved Aarhus Universitetshospital Jette Lindegaard Pedersen. Ligesom Mette Holst er det også hendes opfattelse, at underernæring er en underbelyst problematik.

“Et generelt problem er manglen på en systematisk ernæringscreening. Især i sygehusvæsenet. Og når det på den måde overlades til et subjektivt blik, så vil der være flere patienter, der går under radaren,” konstaterer Jette Lindegaard Pedersen.

“Du kan have overvægtige patienter, der er i risiko for underernæring, men som ofte bliver overset. Blot for at nævne et eksempel. Du kan misse advarselsslamper hos patienter som depression, udbredt

STOP UNDERERNÆRING! - Seks anbefalinger fra Alliancen mod Underernæring

1. Nationale data

En indsats mod underernæring kræver viden.

2. En indsats mod den enkelte

Tidlig indsats er altafgørende.

3. Koordineret indsats

Lovgivningen skal afspejle, at ernæring er centralt, når det drejer sig om forebyggelse, behandling, genoptræning og rehabilitering.

4. Økonomiske incitamenter

Ressourcer skal understøtte en sammenhængende indsats på tværs af sektorer.

5. Borgeren i centrum for maden

Mad, måltid og rammer omkring måltidet skal prioriteres højere.

6. Oplysningskampagne

Patient, familie og pårørende skal vide, at der kan handles på underernæring.

Læs mere om anbefalingerne og vidensgrundlaget på 'Stop underernæring – viden der virker' på Alliancen mod Underernærings hjemmeside: www.lf.dk/viden-om/sundhed-og-fodevarer/forum-for-underernæring

ERNÆRING REDDER LIV

Et større studie fra Schweiz viser, at ernæringscreeninger kombineret med små a la carte-retter samt intensiveret, tværfagligt samarbejde med kliniske diætister virker. Metoden er præcis de redskaber, man benytter sig af på Herlev Hospital.

Studiet viser, at patienter får:

- Færre komplikationer under indlæggelse
- Bedre livskvalitet
- Større overlevelseseffekt
- Nedsat indlæggelsestid
- Bedre ADL (Activities of Daily Living eller Almindelig Daglig Livsførelse, red.)

Kilde: 'The Effort Trial', The Lancet 2019

træthed og infektioner. Signaler der, hvis du ikke er opmærksom på dem og dermed sætter ind, kan kickstarte en nedadgående spiral med madlede og manglende kræfter. Og så har du ikke kun en patient, der kæmper med en sygdom, men også underernæring,” forklarer Jette Lindegaard Pedersen.

“Underernæring kæmper jo med det stigma, der hedder, at vi ikke tager tilstanden alvorligt nok. Det drukner ofte i andre problematikker. Sundhedsvæsenet ser – fortsat – ikke ernæring som et akut problem. Som noget, der handler om liv eller død,” siger Jette Lindegaard Pedersen.

Det er dog misforstået, understreger Jette Lindegaard Pedersen.

“En ting er, at underernæring ofte resulterer i øget sygelighed, dårlig livskvalitet og langsommere helbredelse. Noget andet er, at der er øget dødelighed blandt underernærede patienter. Jeg kalder det “den langsomme død,” fortæller Jette Lindegaard Pedersen.

Øget bevidsthed om ernæring

Hun understreger dog, at hun ser bevægelser, der peger på en øget bevidsthed om ernæring. Kort før hun gik på efterløn sidste år, var hun og en række af hendes kolleger rundt på 31 afdelinger på Aarhus Universitetshospital for at undersøge, hvor integreret en del af behandlingen ernæring var.

“Der er afdelinger, der halter bagud. Men der er også afdelinger, der er fantastiske til netop den systematiske screening. Hvor man har forstået, at ernæring er sygepleje,” konstaterer Jette Lindegaard Pedersen.

“Der er bevægelser i gang. Gode tiltag i hele Danmark. Dét, der mangler, er at få spredt den viden, der er,” siger Jette Lindegaard Pedersen.

“Og så er vi igen tilbage til at konstatere, at løsninger findes. De er der. Evidensen er der. Men det kræver flere ressourcer. Det kræver lydhøre ledelser, der sætter det på dagsordenen og gør det til en del af kulturen at tænke ernæring ind i et sygdomsbillede,” forklarer Jette Lindegaard Pedersen. ●

"Jeg har altid været en spirrevip. Aldrig fyldt meget i landskabet. Men da jeg var soldat, vejede jeg 64 kilo, og nu er knap 20 af dem røget. Det har været godt at være indlagt, og et år herinde ville jo skabe mirakler. Men man skal jo hjem," fortæller Jes. Her sammen med sygeplejerske Amalie Doran.

Herlev Hospital GÅR GOURMET

Nyt måltidskoncept på Herlev Hospital har fået en flyvende start. Også på Afdeling for Medicinske Sygdomme, hvor over 80 pct. af patienterne er underernærede. De bestiller mere, og de spiser mere, konstaterer afdelingssygeplejerske Louise Dam Falkedal.

Vidste du...

At omkring 48 pct. af patienterne på landets hospitaler er i ernæringsmæssig risiko, når de bliver indlagt?

At det tal stiger til 70 pct. for de patienter, der er indlagt i fire dage eller mere?

Kilde: Mette Holst et al. 2015 og Tina Munk et al. 2020

“Skal vi kigge på, hvad du har lyst til at spise til frokost?” foreslår Amalie Doran og svinger den tablet, der hænger over sengen, hen til Jes, der sidder i en stol ved det store hospitalsvindue.

Jes rækker instinktivt ud efter den og trykker på skærmen.

“Mmmm, det ser virkelig godt ud det her. Citronmousse, blomkålssuppe. Måske skal jeg også have lidt af det usunde.” Jes scroller. “Haps, den ser også god ud, den her jordbærtærte. Hvor meget må jeg få?”

Amalie Doran smiler. “Lige hvad du vil have, Jes. Måske vil du også bestille en proteindrik?” Jes lyser op. “Uha, meget gerne. Gerne den med solbær.”

“Vi skal også sørge for, at du får nogen med hjem.”

“Orv, hallo. Lad os bestille nogle flere så. Jeg mener helt seriøst, at den mad her, det er altså en af årsagerne til, at jeg har overlevet.”

“Vi havde en patient, der bestilte 33 retter”

Vi er i midten af juni 2022. For ni dage siden tog Herlev Hospital hul på det nye måltidskoncept Herlevs Herligheder – a la carte, hvor patienter via et digitalt menukort på en tablet kan bestille nøjagtig den mad, de ønsker. Udvalget er stort: Omkring 120 forskellige retter, hertil kommer omkring 10 diæter.

Retterne er små, lidt i stil med tapas, så hvis man som patient f.eks. er småtspisende, er det tanken, at de mindre portioner vil gøre det overskueligt at spise en, måske to retter.

Noget tyder dog på, at selv de småtspisende ikke nøjes med blot et par retter. Kulinarisk leder og kok Jesper Vangdrup fortæller, at køkkenet er blevet “oversvømmet med bestillinger”.

“Vi havde regnet med, at hver patient i gennemsnit ville bestille 3-4 retter pr.

” Vægten siger 39,6 kg. Det er flot. Du har taget på.”

Assisterende afdelingssygeplejerske Amalie Doran er gået ind til Jes på stue 12, der kom ind for seks dage siden med en vægt på 36 kg og en BMI på 11,7.

Systematik og Struktur: FOKUS PÅ ERNÆRING

Det gør de på Afdelingen for
Medicinske Sygdomme

- Alle patienter bliver ernæringscreenet inden for 24 timer. Sammen med sygeplejerskens kliniske blik vurderes det, om patienten er i ernæringsmæssig risiko og skal have en ernæringsplan.
- Hver patient får en individuel ernæringsplan, der indeholder mål og handlinger. Den bliver løbende evalueret.
- Der er kostregistrering døgnet rundt på patienternes tablets – og efterfølgende ind i Sundhedsplatformen (SP).
- Der er tæt tværfagligt samarbejde med afdelingens kliniske diætister.
- Maden bestilles sammen med patienten, der inddrages i egen ernæring og ernæringsbehov.
- Når patienterne bliver udskrevet, får de en detaljeret og individuel ernæringsplan, der sendes til diætister, sygeplejersker og læger i kommunalt regi.
- Hver dag gennemfører afdelingens sygeplejersker konceptet '15 faglige minutter', der kan fokusere på alt fra anæmi til utilsigtede hændelser. Hver torsdag er de faglige minutter tværfaglige, hvor samtlige faggrupper er repræsenteret.

Kilde: Afdelingssygeplejerske Louise Dam Falckedal og assisterende sygeplejerske Amalie Doran

måltid, men vi er faktisk oppe på 8-10 bestillinger i snit. Vi hører om patienter, der gemmer mad i skabene og nægter at lade sig udskrive, før de lige har fået det næste måltid med,” griner Jesper Vangdrup.

Fokus på medinddragelse

“295 pct. i energi. 175 pct. i protein,” konstaterer Amalie Doran, der har beregnet og kostregistreret Jes’ energi- og proteinindtag for frokostmåltidet.

“Lige nu spiser Jes igennem, og det er virkelig dejligt. Men det er ikke alle vores patienter, der gør det. Tværtimod. Men det motiverer, at portionerne i det nye a la carte-koncept er overskuelige, og at der er så meget forskelligt at vælge imellem, også for patienter med f.eks. dysfagi. Billederne gør også en stor forskel. Det ser jo utrolig appetitligt ud,” konstaterer Amalie Doran, der også har en klar oplevelse af, at patienterne på afdelingen ikke kun bestiller, men også spiser mere.

“Vi har ikke data på det, endnu, men jeg konstaterer i hvert fald, når jeg rydder bakken, at der er mindre tilbage,” fortæller Amalie Doran, der også fremhæver den medinddragende indsats, der er koblet på den digitale madbestilling.

“Mange af vores patienter er svækkede, så vi bestiller ofte maden for dem, men vi er opmærksomme på at inddrage dem, så de selv oplever, de har en indflydelse på deres indtag,” fortæller Amalie Doran.

“Flere, også pårørende, synes også, det er interessant at se, hvordan deres søjler med energi- og proteinindtag stiger, hvis de f.eks. trykker på en proteindrik. Hvis jeg så samtidig er sammen med dem, når de spiser, eller hjælper dem med det, så ryger der lige 20 pct. mere ned,” siger Amalie Doran.

Ernæring er sygepleje

Det er otte måneder siden Amalie Doran skiftede fra en stilling som sygeplejerske

Herlevs Herligheder - a la carte er blevet populært: "Faktisk havde vi en patient, der bestilte 33 retter. Der måtte jeg lige ringe op og spørge, om det nu kunne være rigtigt. Det var det," fortæller enhedschef **Marianne Lange**.

"Vi har meget syge patienter, og det kan være en stor udfordring at få dem til at spise. Men det er mit klare indtryk, at det nye madkoncept gør en positiv forskel. Patienterne både bestiller og spiser mere," fortæller afdelingspsygeplejerske **Louise Dam Falkedal**.

"Blødkogte æg er uden tvivl den ret, der bliver bestilt mest om morgenen," fortæller kulinarisk leder og kok **Jesper Vangdrup**.

HERLEVS HERLIGHEDER – a la carte

VALGFRIHED. "Herlevs Herligheder – a la carte" er Herlev Hospitals nye måltidskoncept, hvor patienter via et digitalt menukort på en tablet kan bestille den mad, de ønsker. Der er omkring 120 små retter at vælge imellem. Maden bliver anrettet i det nyrenoverede køkken og bragt til afdelingerne i særlige vogne, der sikrer, at maden har den rette temperatur, når den serveres.

PATIENT EMPOWERMENT. En hjørnestein i det nye mad- og måltidskoncept er medinddragelse – altså at patienterne i højere grad er aktive omkring valg og bestilling af mad. Udover billeder af maden indeholder menukortet et ernæringsbarometer, så både ansatte, patienter og pårørende kan følge med i, om der bliver udtaget proteiner og kalorier nok i løbet af dagen. Ernæringsbarometeret tager udgangspunkt i den enkelte patients alder, kropsvægt, diagnose og aktivitetsniveau.

STJERNEMENU. Når patienter er indlagt i fire dage eller mere, åbner der sig yderligere muligheder: Den såkaldte stjernemenu, hvor måltiderne er mere nærings- og proteinmætte.

Kilde: Tina Munk, ledende diætist på Herlev Hospital, og Marianne Lange, Enhedschef for Ernæringsenheden.

Læs mere i *Fag & Forskning* nr. 3/2022

på akutafdelingen til assisterende sygeplejerske i Afdelingen for Medicinske Sygdomme. Hun beskriver skiftet som "et chok".

"Jeg har altid vidst, at ernæring var væsentlig. Men da jeg kom herop til en afdeling, der har så meget systematik, så meget fokus på det, også fra ledelsens side, det gjorde indtryk. Hele kulturen er jo gennemsyret af, hvor vigtig ernæring er," fortæller Amalie Doran og forklarer videre, at det naturligvis tager tid at ernæringscreenere og kostregistrere.

"Vi har faste systemer, og min oplevelse er, at vores fokus på ernæring er en fuldkommen integreret og naturlig del af sygeplejen. Ernæring og ernæringscreeninger er sygepleje," forklarer Amalie Doran.

Vi har ikke fundet nøglen endnu

Lige præcis den pointe har afdelingspsygeplejerske Louise Dam Falkedal gennem de seneste par år haft markant fokus på.

"Hvis vi har patienter, der kun vil spise en helt særlig flødeis, der kun kan fås i 7/11, så drøner sygeplejerskerne i 7/11," siger Louise Dam Falkenberg, der dog understreger, at selvom afdelingen gør sig umage, så når de ikke altid målet om, at patienterne skal have 75 pct. af deres behov dækket.

"Det er målet set med systembriller. Vi oplever dog mange barrierer, der især handler om, at ældre patienter har nedsat appetit af flere forskellige årsager. De kan have kvalme, være forstoppede, og de er alle akut syge. Sanserne svækkes desuden med alderen, også smagssansen, og det er ikke motiverende at skulle spise, hvis alting smager anderledes, end man er vant til," forklarer Louise Dam Falkedal.

"Vi har ikke fundet nøglen endnu. Men vi har sindssygt stort fokus på det," understreger afdelingspsygeplejersken. ●

32

ERNÆRINGSTEAMS

bundet sammen af blæksprutten Lotte

“Sæt fokus på ernæring” lød opgaven, da sygeplejerske Lotte Boa Skadhauge blev ansat på Aalborg Universitetshospital i 2013. I dag er der 32 ernæringsteams på samtlige hospitalsafsnit, der samarbejdes intenst med at udvikle kosttilbudene til patienterne i udviklings- og forskningsenheden Kulinarium, der er et mere målrettet samarbejde med et større antal kliniske diætister, og til foråret er Aalborg Universitetshospital for femte gang vært for årets ernæringshøjdepunkt: Regionens Ernærings-symposium, der har udviklet sig til at blive noget af et tilløbsstykke med over 130 deltagere fra hele regionen.

“Jeg ved præcis, hvilken virkelighed sygeplejerskerne står i. For jeg har været der selv. Jeg kommer derfor ikke som konsulent, men som kollega i kittel,” forklarer Lotte Boa Skadhauge, der kalder sig selv en blækspruttesygeplejerske.

Kræsevogn mindsker kvalmen

Kl. 10.05. Lotte Boa Skadhauge (tv.) på besøg på sengeafsnit 9Ø (Gastroenterologisk mave- og tarmafdeling) med diætist Kristina Mikkelsen.

“Er det ægte fløde, der er på toppen?”

Liv Reumert på 74 år blev indlagt for et par dage siden med kløe, feber, kvalme og et højt infektionstal. Hun kigger nysgerrigt på kræsevognen, der er fuld af

nydeligt anrettede måltider. “Mmm, jeg tror, jeg tager den med sveske. Jeg prøvede jordbær i går, og de smagte af salt. Alt smager salt. Mine smagsløg er ødelagte,” fortæller Liv Reumert.

“Har du stadig kvalme?” spørger diætist Kristina Mikkelsen. Liv Reumert ryster på hovedet. “Nej, det har du fået væk. Du har reddet mig,” svarer Liv Reumert.

Hver dag går diætist Kristina Mikkelsen med sin såkaldte “Kræsevogn”, hvor ma-

den er særligt designet til småtspisende patienter, der gerne skal have 30-50 pct. af deres ernæring gennem mellemmåltider. I dag får hun følgeskab af Lotte Boa Skadhauge, der suger til sig af viden og feedback fra patienter, som hun videreformidler til køkkenet. "F.eks. har vi lige justeret konceptet til 9. etage, hvor frugten nu er uden skræl til patienter med stomi, der har svært ved de fibre, der er i skrællen," forklarer Lotte Boa Skadhauge.

Den gode udskrivning

Kl. 11.10. Kort snak med sygeplejerske Helle Bendtsen.

Kaj er 86 år gammel og får parenteral ernæring. Der er ikke længe til, at han skal udskrives.

"Så kan jeg komme hjem og lave mad selv. Jeg køber selv alle råvarerne. Det elsker jeg. Og så et lille glas hvidvin. Det er et af livets højdepunkter," siger han.

"Problemet er, at du ikke kan optage nok næring. Du har for lidt tarm, så du har også en pose (parenteral ernæring, red.) derhjemme, og vi skal lige sørge for, at du får ferieposer med hjem til køleskabet," lyder det fra sygeplejerske Helle Bendtsen.

Sammen med Lotte Boa Skadhauge har Helle Bendtsen udviklet et koncept, et system og en standardskabelon, når patienter skal udskrives med parenteral ernæring. Konceptet involverer et tæt og systematiseret samarbejde med hjemmepleje, sygeplejersker fra en privat virksomhed og sygehusapoteket, der f.eks. sørger for at køre ud med "ferieposer" med parenteral ernæring samt remedier til opsætning en gang om ugen.

"Det er afgørende at lave et koncept, som kan skabe en god overgang fra hospital til kommune. Konceptet sparer indlæggelsestid og giver patienten mulighed for at være der, hvor patienterne helst vil være og bedst bliver raske. Nemlig i eget hjem," fortæller Lotte Boa Skadhauge.

"Vi kan jo ikke stå her med vores raske munde"

Kl. 11.40. Prøvesmagning i køkkenet med kostkonsulenterne Jette Kolding og Rikke Høgsted.

"Uhm, den er god den her sherbet. Den ville have fungeret til Liv Reumert, som vi besøgte tidligere, der havde mundsvamp." Lotte Boa Skadhauge er gået i køkkenet med kostkonsulenterne Jette Kolding og Rikke Høgsted for at smage på den nyeste version af køkkenets sherbet – med mango.

"Jeg får en del tilbagemeldinger om, at patienterne synes, at den normale flødeis vi har, smager fedt. Problemet er, at der ikke er proteiner i almindelig sorbet. Sherbet har egenskaberne fra sorbeten, men den er beriget med protein," forklarer Lotte Boa Skadhauge.

"Vi laver aldrig noget i køkkenet uden, at vi har diskuteret det med Lotte Boa Skadhauge og patienterne. Vi kan jo ikke stå her med vores raske munde, for hvad så med Liv, hvor alt smager salt," forklarer Jette Kolding.

“Det værste er, når Lotte Boa Skadhauge holder ferie”

Kl. 12.00. Superkort visit hos ledende diætist Randi Tobberup.

“Vi justerer en anelse på den her standardtekst til den skabelon, vi bruger, når vi udskriver en patient. Den indeholder alt fra hvilket ernæringsbehov, patienten har, hvordan det skal gives, hvad der skal monitoreres, og hvad de har fået med hjem. Det fede er, at her fra marts kan alle de praktiserende læger i Region Nordjylland få deres patienters ernæringsplan elektronisk. Det er vigtigt, at alle har adgang til de samme informationer, og at vi ensretter behandlingen, også når de sendes hjem,” siger ledende diætist Randi Tobberup.

“Lotte Boa Skadhauge kigger ofte lige forbi, og så får vi en snak om alt fra, hvad vi overordnet bør undervise i til implementering af nye tiltag og produkter i de forskellige afsnit. Vi tager meget i opløbet. Det værste er, når Lotte Boa Skadhauge har ferie,” griner Randi Tobberup.

“Det med syren. Det var ny viden for dem.”

Kl. 13.00-14.30. Undervisning på fantommodeller.

”Hvad er tegnene på malplacering af en sonde?” Lotte Boa Skadhauge kigger rundt på forsamlingen af sygeplejersker og kliniske diætister, der byder ind. ”Hoste,” siger en enkelt. ”Respirationsbesvær, modstand,” svarer en anden. Lotte Boa Skadhauge nikkede. ”Korrekt,” svarer hun. ”Men kender I til pH-stiks?” Ingen siger noget. ”Hvis I måler syre, så ved I, at sonden ligger rigtigt,” forklarer hun.

“Der er afdelinger, hvor personalet har begrænset viden om forskellen på parenteral sonde og iv-sonde. Det ved de udmærket godt på mave-tarm kirurgisk. Men det med måling af pH som en kontrolmetode af sondens beliggenhed. Det var ny viden for dem. Og det er jo dét, der også er min opgave – at få den nyeste viden helt ud til sygeplejerskerne på den enkelte afdeling,” forklarer Lotte Boa Skadhauge ved endt undervisning.

Skridttæller på overarbejde

kl. 15.45. Lotte Boa Skadhauge på farten.

Det ene øjeblik viser hun en sygeplejerske, hvordan hun renser en sonde, der er stoppet til. Et kvarter senere prøvesmager hun en kartoffelmad, der er særligt målrettet patienter med dysfagi. Så gennemgår hun en afdelings sortiment af ernæringsprodukter eller tager et fly til en international konference om ernæring.

Ernæringssygeplejerske Lotte Boa Skadhauge har en skridttæller, der sjældent tæller under 12.000 skridt om dagen, på travle dage måske nærmere 20.000, fordi hun går fra møde til møde, fra afdeling til afdeling og løser alt fra stort til småt.

Kald mig blækspruttesygeplejerske, som hun siger. ●

TVÆRFAGLIGT SAMARBEJDE forkorter indlæggelsestiden

På medicinsk mave- og tarmafsnit på Slagelse Sygehus er afdelingens kliniske diætister gået fra 10 til 30 timer om ugen. Det har intensiveret det tværfaglige samarbejde og frigjort tid til andre sygeplejefaglige opgaver, fortæller udviklingssygeplejerske Mette Bidstrup Marcussen.

Tekst NANA TOFT · Foto CLAUS BECH

Det er mandag morgen. Klokken har passeret 9, og på medicinsk mave- og tarmafsnit på Slagelse Sygehus er stuegangen begyndt.

På stue 9 ligger Henning Petersen. Han blev indlagt i weekenden med voldsom kvalme og opkast. Lægerne i Akutafdelingen skrev i journalen, at Henning Petersen selv fortæller, at han har tabt sig omkring 10 kilo på kun 8 uger, så han nu kun vejer 49 kilo.

“Hej Henning. Får du spist og drukket?” spørger sygeplejerske Maria Lauritzen. Henning Petersen rejser sig en anelse op i sengen, da han ser dem komme. Armene er tynde, hospitalstøjet virker lidt for stort, og huden i ansigtet er gulligt. Han ryster på hovedet. “Nej. Jeg har slet ikke lyst,” siger han.

“Er der noget, du drikker, du kan lide? Udover squashesodavand?” prøver klinisk diætist Malene Jelkvist. “F.eks. proteindrik?”

“Det må der være andre, der har brug for,” kommer det tørt fra Henning Petersen.

De næste par minutter går med, at både Malene Jelkvist og Maria Lauritzen spørger ind til, hvad Henning Petersen kan lide af mad og drikke. Så kommer koldskål på banen.

“Dét kan jeg godt lide,” siger Henning Petersen. “Er der proteiner i den?” spørger han skeptisk.

“Ja,” svarer Malene Jelkvist.

“Du har tabt dig meget på kort tid, og du har dårlige lunger. Du skal have proteiner.”

“Åh, Gud fader,” sukker Henning Petersen, der modstræbende accepterer forslaget.

Da Maria Lauritzen vender sig for at gå ud og hente koldskålen i køleskabet, hiver Malene Jelkvist fat i hende og hvisker noget i hendes øre.

Intensiveret tværfagligt samarbejde

Det er halvandet år siden, at afdelingen gik fra at have kliniske diætister i sammenlagt 10 timer om ugen til i dag at have 30 timer, hvoraf Malene Jelkvist har de 24 af dem. Det har intensiveret det tværfaglige samarbejde og ikke mindst frigjort tid til andre sygeplejefaglige opgaver. Til stor gavn for både personale og patienter, fortæller udviklingssygeplejerske i afdelingen, Mette Bidstrup Marcussen.

“Vi har langt større viden og langt større fokus på ernæring i dag, end vi havde tidligere. Bare dét at Malene Jelkvist er så synlig, som hun er, fordi hun er gået væsentligt op i timetal, gør en forskel. Jeg

plejer at kalde det en form for nudging, fordi vi konstant bliver mindet om, hvor væsentlig ernæringsindsatsen er,” fortæller Mette Bidstrup Marcussen.

Hun forklarer, at afdelingen har mange patienter med levercirrose, skrumpelever, og at en overvejende stor del af dem går i leverkoma, fordi de ophober deres affaldsstoffer. I leverkoma kan patienterne ikke komme af med deres affaldsstoffer. Proteiner er derfor alfa og omega for at få gang i maven og holde en god ernærings-tilstand.

“I en travl hverdag kan det være udfordrende som sygeplejerske at have tid,

men også have det detaljerede faglige kendskab til, hvad der ville være den perfekte diætplan for den enkelte patient, der f.eks. er i leverkoma. Det er en kæmpe hjælp, at Malene Jelkvist i dag har ansvaret for diætplanerne og serverer dem til os på et sølvfad,” forklarer Mette Bidstrup Marcussen.

Hun pointerer, at alle på afdelingen kan henvise til diætist. Ikke kun læger og sygeplejersker, som det typisk er på andre afdelinger, men også studerende eller social- og sundhedsassistenter.

“I sidste uge var 90 pct. af vores kronikere henvist til Malene Jelkvist inden

for 24 timer efter ankomst. Det sparer tid. Tid, der så kan gå til andre sygeplejefaglige opgaver. Som f.eks. den følsomme samtale om patientens mulige alkoholproblem. Det kræver tid at etablere den tillid, der skal til for at kunne tage den type samtaler, og den tid er der mere af i dag,” fortæller Mette Bidstrup Marcussen.

Hurtig ernæring, kortere indlæggelse

Men også særligt i forhold til udskrivelsen, er der i dag mere tid til at sikre en god overgang. Malene Jelkvist får spurgt ind til detaljer om, hvem der laver mad, når patienten kommer hjem, om der skal være

↑ For nogle år siden var det standard at give alle patienterne rød saftvand. Men det er der ingen næring i. I dag bliver patienterne tilbudt mælk eller yoghurt som det første.

Henning Petersen under kyndig pleje af klinisk diætist **Malene Jelkvist** (tv.) og sygeplejerske **Maria Lauritzen**.

et firma, der leverer ernæringsdrikke, eller de skal sendes fra apoteket, og hvad patienten foretrækker at spise og drikke. Det frigør tid til, at sygeplejerskerne kan tale om hjælpemidler i hjemmet, behovet for hjemmehjælp, kontakt til socialsy-

geplejersker eller måske det lokale misbrugscenter.

“Vi har gengangere på afsnittet, og uden at jeg kan dokumentere det, er det mit klare indtryk, at gengangerne ikke kommer så hurtigt igen, som de gjorde tidligere,” forklarer Mette Bidstrup Marcussen.

Hun kan også konstatere, at den gennemsnitlige indlæggelsestid for to år siden lå på 4,32 dage. Nyeste tal viser, at det tal er faldet til 4,19 dage. Tæller man op, bliver det til flere hundrede timer om året. Tiden der går fra, at en patient bliver indlagt, og til at personalet er i gang med ernæring, er også væsentligt kortere i dag: I 2020 gik der gennemsnitligt 5 dage, før patienten var i gang med sondeernæring. I dag hedder tallet 3,1 dag.

“For det første har vi en langt større viden om det i dag. Og vi er mere anerkendende over for den forskel, det gør. Og det tilskriver jeg klart det tværfaglige samarbejde,” siger Mette Bidstrup Marcussen, der, igen uden at kunne dokumentere det sort på hvidt, er overbevist om, at afdelingen har langt færre patienter, der ender i komagrad 4:

“Vi kan ikke trække tal på det, men jeg har været her i årevis, og jeg kender vores patienter. Et kvalificeret bud lyder på, at vi for nogle år siden havde en patient om måneden, der gik i komagrad 4. I hele 2022 har vi haft én, måske to i alt.”

“Den var god”

På Stue 9 serverer Maria Lauritzen Henning Petersens koldskål i et glas. Der ikke er fyldt helt, men kun halvt op.

Nu har Henning Petersen fået serveret noget, han forhåbentlig kan lide, og han vil dermed få en del proteiner. Dét, som Malene Jelkvist nåede at hviske i Maria Lauritzens øre, var, hvilken slags koldskål, hun skulle vælge. Afdelingen har nemlig tre slags, hvor to af dem reelt er rene proteindrikke, der blot smager af koldskål.

“Før Malene Jelkvist kom, ville jeg have givet Henning Petersen en nutri-drik. Det er den med flest proteiner. I dag vælger jeg en anden strategi. Hvis Henning Petersen får sin koldskål som mellemmåltid lidt flere gange om dagen i en overskuelig mængde, så han ikke allerede bliver mæt af at kigge på en lidt for stor flaske, er der

langt større chance for, at han tager på,” siger Maria Lauritzen.

“Og når jeg om lidt skriver et journalnotat om, at Henning Petersen kan lide koldskål, så skriver jeg også, at han reagerer voldsomt på ordet “protein”. Så ved hele afdelingen det.”

Maria Lauritzen er i dag langt mere opmærksom på ikke at gå for hurtigt frem med ernæring. Med patienter som Henning Petersen, der tydeligvis ikke har spist nok gennem længere tid, er det væsentligt med en stille op-ernæring.

“Jeg er blevet ret opmærksom på at arbejde tæt sammen med Malene Jelkvist omkring patienternes blodprøver og f.eks. holde øje med elektrolytterne i forhold til refeeding (en potentiel livstruende tilstand med elektrolytforstyrrelser og væskeødem med risiko for alvorlige komplikationer, red.). Elektrolytterne falder nemlig, hvis vi op-ernærer for hurtigt,” fortæller Maria Lauritzen.

“Jeg plejer at sammenligne det med et atomkraftværk, der har været lukket ned gennem længere tid. Her skal man også

starte stille op, så systemet ikke brænder sammen,” forklarer Malene Jelkvist.

Der lyder et bonk, da Henning Petersen sætter sit tomme glas på bordet. Han smiler og siger: “Den var god.”

5 fordele

VED DET TVÆRFAGLIGE SAMARBEJDE

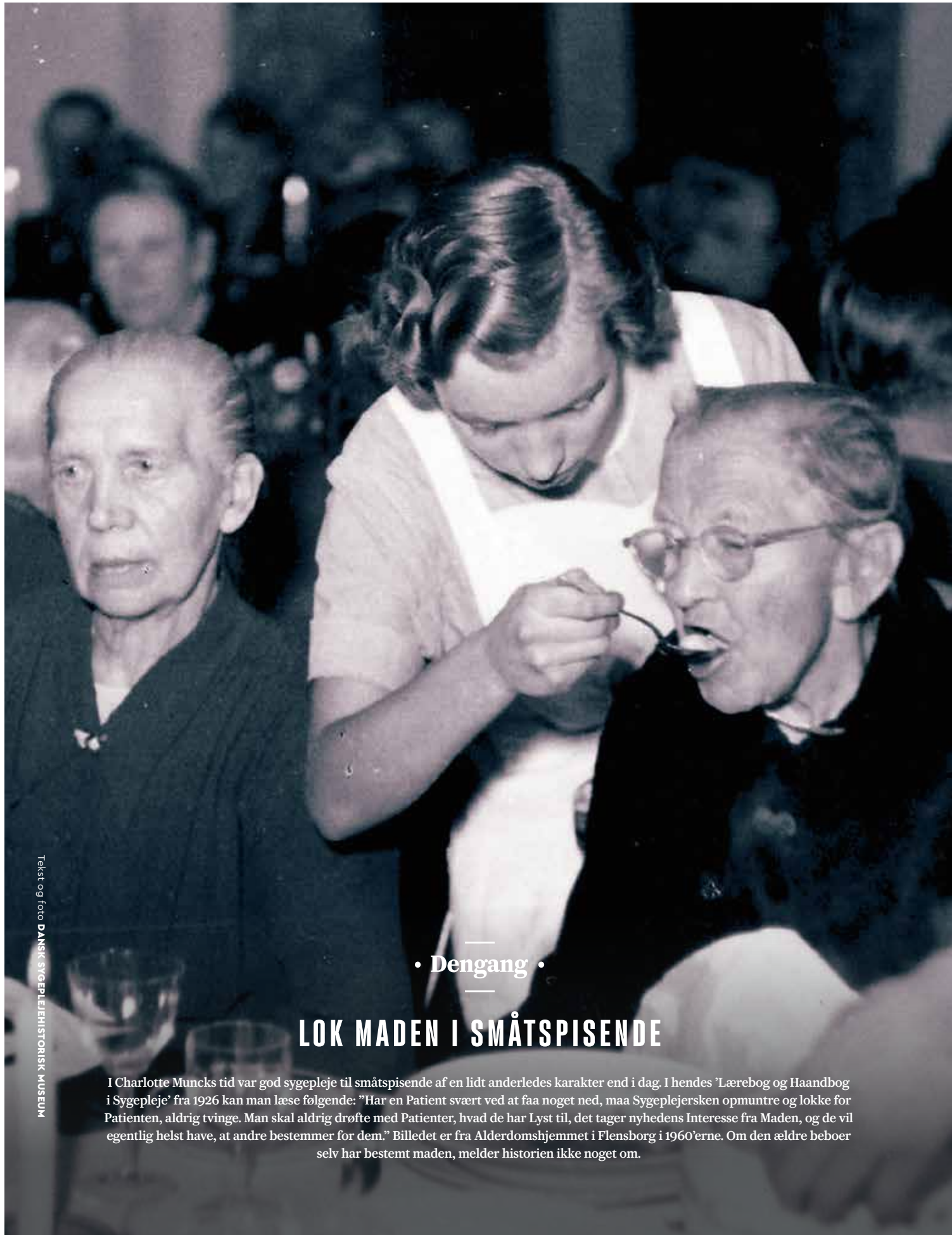
1. Højere kvalitet af plejen
2. Optimal udnyttelse af den tid, patienten er indlagt
3. Individuelt fokus
4. Mulighed for sparring
5. Kontinuerligt fokus på ernæring

Kilde: Udviklingssygeplejerske Mette Bidstrup Marcussen og klinisk diætist Malene Jelkvist

↓ “Indimellem er det de små ting, der gør en forskel. Som f.eks. flaskerne. De kan indimellem dufte syntetisk, og det gør heller ikke underværker for appetitten. Så i dag hælder vi for det meste op i glas,” forklarer diætist **Malene Jelkvist**, mens **Mette Bidstrup Marcussen** lytter.

Tekst og foto DANSK SYGEPLEJEHISTORISK MUSEUM

• Dengang •

LOK MADEN I SMÅTSPISENDE

I Charlotte Muncks tid var god sygepleje til småtspisende af en lidt anderledes karakter end i dag. I hendes 'Lærebog og Haandbog i Sygepleje' fra 1926 kan man læse følgende: "Har en Patient svært ved at faa noget ned, maa Sygeplejersken opmuntre og lokke for Patienten, aldrig tvinge. Man skal aldrig drøfte med Patienter, hvad de har Lyst til, det tager nyhedens Interesse fra Maden, og de vil egentlig helst have, at andre bestemmer for dem." Billedet er fra Alderdomshjemmet i Flensborg i 1960'erne. Om den ældre beboer selv har bestemt maden, melder historien ikke noget om.

SKECHERS

ArchFit®
SVANGSTØTTE CERTIFICERET AF FODTERAPEUTER

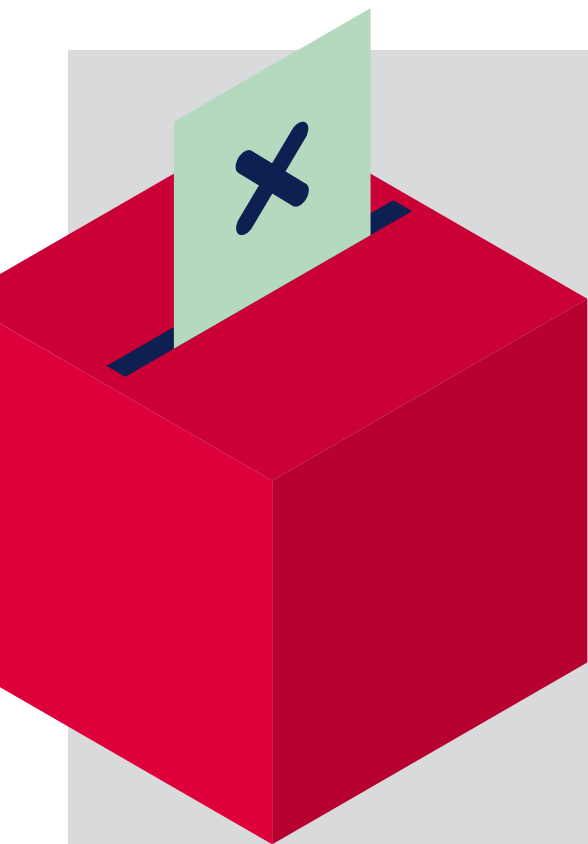
ULTIMATIV KOMFORT

FUNKTIONER & FORDELE

- SVANGSTØTTE
- UDVIKLET I SAMARBEJDE MED FODTERAPEUTER
- INDERSÅL UDVIKLET PÅ BAGGRUND AF 20 ÅRS DATA
- TÅLER MASKINVASK

DSR vælger næstforpersoner

Hvem skal tale din sag?

I efteråret vælger Dansk Sygeplejeråds medlemmer to næstforpersoner for de næste fire år. Man skal være medlem af Dansk Sygeplejeråds kongres for at kunne stille op som kandidat til en af de to næstforpersonposter.

Hvem kan stemme?

Alle aktive medlemmer har stemmeret. Det gælder også SLS-medlemmer, seniorer og aktive medlemmer på nedsat kontingent. Medlemmer med et passivt (hvilende) medlemskab har ikke stemmeret.

Har vi din mailadresse?

Tjek dine medlemsoplysninger på dsr.dk/selvbetjening og ret din

mail inden den 1. oktober, hvis den står forkert. Så kan vi nemlig sende dig en mail med link til at stemme, når afstemningen starter den 31. oktober.

Mød kandidaterne

Du kan møde de opstillede kandidater på valgmøder rundt om i landet samt online. Følgende møder er planlagt. Nærmere oplysninger om steder følger.

11. oktober kl. 19-20.30

Online optaktsdebat for medlemmer i hele landet. Livestream fra Kvæsthuset i København

12. oktober kl. 17.30-20.15

Valgmøde i Kreds Syddanmark

13. oktober kl. 17-18.30

Valgmøde i Kreds Midtjylland

24. oktober kl. 17-18.30

Valgmøde i Kreds Sjælland

1. november kl. 19-20.30

Online valgdebat for medlemmer i hele landet. Livestream fra Kvæsthuset i København

2. november kl. 16.30-19

Valgmøde i Kreds Hovedstaden

3. november kl. 17-18.30

Valgmøde i Kreds Nordjylland

Resultatet

Den 8. november offentliggør vi, hvem der skal være næstforpersoner i DSR de næste fire år.

Læs mere på dsr.dk/DSRvalg

*D E L I R Ø S E
P A T I E N T E R :*

Farver skal skabe tryghed

På Geriatrisk Afdeling på Bispebjerg hospital arbejder sygeplejerskerne med kompleksiteten omkring delirium. Farver og årstidsbestemte billeder skal skabe større tryghed og være med til at forebygge delirium.

Tekst **NANA TOFT** · Foto **NIKOLAI LINARES**

“Kaaaaj.” “Kaaaajj.”

Sven har skubbet dynen af, sætter sig op i et ryk. Sygeplejerske Anja Andersen har hørt Sven jamre ude fra gangen og går hurtigt ind på patientstuen.

“Hjælp mig. Jeg vil ud af sengen. Jeg skal til Oslo.”

“Sven, lige nu er du på Bispebjerg. Du er indlagt.”

“Det føles forkert, det her. Det bevæger sig. Ud af havnemolen. Jeg skal have fat på Kaj.”

“Kaj?... Nå, du mener en kaj. En havnekaj. Ok. Men lige nu er du på Bispebjerg, og her skal du være i nat. Sven, jeg hjælper dig lige med at få noget nyt tøj på. Du har hevet dit drop ud, og der er blod.” Anja Andersen vender sig om og trækker det blå hospitalsgardin for hele vejen rundt om Svens seng. “Lad os lige få din arm igennem her.”

Det er en tirsdag aften i midten af juni 2022, og sygeplejerske Anja Andersen er mødt ind på en aftenvagt et par timer tidligere. Det er et år siden, hun blev ansat på det delirforebyggende afsnit på Geriatrisk Afdeling, Bispebjerg Hospital. I de mange år hun har været sygeplejerske, har hun “mødt virkelig mange patienter med delirium. Overalt i sygehusvæsenet,” som hun siger. Men det var først på Geriatrisk, at hun for alvor forstod kompleksiteten omkring delirium. Og hvad der var virkningsfuldt.

“Før i tiden troede jeg, at patienten skulle sove sit delirium ud. I dag er jeg væsentligt klogere,” forklarer Anja Andersen.

Hypotese: Delirium kan forebygges

Parallelt med sygeplejerskernes indsats, står seniorforsker, phd og sygeplejerske Anette Ekmann, der er ansat som forsker på Geriatrisk Afdeling. Aktuelt sidder hun med en overvældende stor mængde data, der er samlet ind via samtlige indlagte patienter i perioden fra den 1. marts 2021 til den 31. december 2021. Data, der indeholder information om, hvordan – og om – sygeplejen samt afsnittets indretning nedsætter risikoen eller forkorter perioden med delirium.

Lige nu er hun “i journalerne”, som hun siger, og er altså ikke så langt, at hun kan løfte sløret for, hvad hendes omfattende data om delirium konkluderer. Hendes håb er dog at publicere resultaterne i slutningen af 2022.

“Vi har ikke evidens for, hvad der rent faktisk virker. Endnu. Men vi ved fra den internationale litteratur på området, at risikoen for delirium forstærkes, hvis vi f.eks. flytter rundt på vores patienter. Vi ved fra plejehjem, at sanseindtryk er afgørende, og vi ved, at særligt demente er i højrisiko. Flere af vores ældre patienter er skrøbelige, og der skal ofte ikke meget til for at udløse et delirium. Min hypotese er altså, at vi måske ikke kan forebygge alle anfald af delir. Men vi kan forebygge mange, og når det kommer, kan vi gøre dem kortere,” konstaterer Anette Ekmann.

“Og hvis det viser sig, at nogle af de ting, vi gør på det her afsnit, og den særlige måde vi har indrettet rummene på, har en effekt, så bliver det jo hele det nye hospital (Nyt Hospital Bispebjerg, der er sat til at stå klar i 2026, red.) der skal indrettes sådan her. Så er det dét her, vi skal lave, når vi laver en ældrevenlig akutmodtagelse,” fortæller Anette Ekmann.

Blå toiletsæder og røde døre

Når Anette Ekmann refererer til, at Nyt Hospital Bispebjerg skal indrettes “sådan her” – som det delirium forebyggende afsnit på Geriatrisk Afsnit – refererer hun ikke kun til de non-farmakologiske tiltag fra personalets side. Går man en runde på

Sygeplejerske **Anja Andersen** er en af afdelingens to tovholdere for de non-farmakologiske tiltag for at forebygge delirium. Samtlige ansatte har været igennem en mindre onlineeksamen om delirium, og i efteråret vil personalet blive yderligere efteruddannet i tilstanden delirium.

Et delirium er en organisk psykose, der varer fra få timer til flere dage og uger. Udløst af en somatisk årsag eller belastning, såsom miljøskift. Det er derfor væsentligt, at personale på tværs af faggrupper hjælper hinanden med at identificere de udløsende faktorer til patientens deliriose tilstand.

Kilde: Odense Universitetshospital, Svendborg Sygehus

FAKTA OM DELIRIUM

- Delirium er den hyppigste hospitalskomplikation for patienter på +65 år
- Op til 56 pct. af ældre indlagte patienter udvikler delirium under en indlæggelse
- Risikofaktorerne er: Høj alder, komorbiditet, medicin eller akut sygdom
- Patienter med delirium får flere komplikationer under indlæggelsen, længere indlæggelsestid og markant øget risiko for død.

Kilde: Odense Universitetshospital, Svendborg Sygehus

Ifølge forsker og sygeplejerske **Anette Ekmann** findes der to typer af delirium: De aktive og de stille: "De aktive, hvor patienten er højtråbende og skælder ud, er nemme at identificere. De stille går helt klart under radaren. Systematisk screening er derfor afgørende."

LÆS OGSÅ DET NYE NUMMER AF FAG&FORSKNING Nr. 3/2022 om delirium.

afsnittet, er det tydeligt, at indretningen ikke er, som afsnit er flest.

På hver patientstue er der bl.a. et forholdsvis stort ur, der dermed tydeligt angiver, hvad klokken er. Der er også en dagskalender, så man uden besvær kan se, hvad dag, det er. Billederne på væggen skifter i takt med årstiderne: Er det sommer, er billederne fulde af sommerblomster og frodige, grønne blade. Er det vinter, er det grønne erstattet af hvide snelandskaber. Toiletbrættet på toiletterne på gangen har en markant blå farve, og så er der både helt hvide og postkasserøde døre på afsnittet.

"Vi arbejder ud fra en teori af psykologen Aaron Antonovsky, der handler om, hvordan vi som mennesker får en oplevelse af sammenhæng. Ifølge Antonovsky er sammenhæng nemlig forudsætningen for, eller nærmest identisk med, sundhed. For at opnå det, kræver det dog, at ting skal være dels begribelige, dels meningsfulde og dels håndterbare," forklarer Anette Ekmann og kommer med et eksempel:

"Store ure, store kalendere og årstidsbestemte billeder handler om at sikre, at patienterne kan orientere sig i tid og rum. Altså at verden er til at håndtere. Postkasserøde døre og blå toiletbræt gør verden konkret og til at forstå: De styrer efter farverne og undlader for eksempel at gå ind af de hvide, kamouflerede døre, der kun er til personalet," forklarer Anette Ekmann.

"Det meningsfulde forsøger vi at få ind vha. genkendelighed. For eksempel er

der mange, der har egen pude med, egne briller og høreapparater. Eller et billede af deres hund ved sengen," fortæller Anette Ekmann.

Går typisk i delirium om aftenen

Sven ligger stille i sengen, og er ved at døse hen. Anja Andersen går ind på personaletuen, sætter sig foran computeren.

"Det er aftentid, og det er typisk her, patienterne går i delirium. Jeg tror lige, jeg screener Sven for delirium." Hun taster lidt. "Jeg kan se, at de også screenede ham i dagvagt. Her scorede han 0 point. Han var altså ikke i delirium. Min screening siger 5, hvilket vil sige, at han faktisk er i delirium."

Anja Andersen fortæller, at hun godt vidste, der var noget under opsejling. Overleveringen fra dagvagt var, at Sven havde ringet meget med klokken og var mere urolig, end han havde været de foregående dage.

"Så da jeg hører, det er Sven, der råber op, kan jeg godt mærke, hans adfærd ændrer sig. Da jeg kommer ind på stuen, er det tydeligt, han er på vej ind i et delirium. Så jeg fortæller ham, hvor han er, og at jeg passer på ham. Jeg sætter ord på, hvad jeg gør, og så skærmer jeg af. Lige nu er han rolig, men det er ikke ensbetydende med, at han har det godt. Men jeg tror, jeg har forhindret et delirium i at eskalere," fortæller Anja Andersen. ●

Sven er ikke patientens rigtige navn.

8 gode råd:

SÅDAN FOREBYGGER DU DELIRIUM

1. Spørg ind til, hvad patienten oplever.
2. Brug korte sætninger. Vær konkret. Tal roligt.
3. Begræns stimuli, og skab ro og tryk omkring patienten.
4. Skab en naturlig døgnrytme.
5. Mobiliser patienten for at skabe rum- og retningssans.
6. Skab gode toiletvaner, sørg for at patienten er velhydreret og velernæret.
7. Farmakologiske tiltag bør kun være til svært forpinte delirøse patienter, hvor non-farmakologiske tiltag ikke er tilstrækkelige.
8. Pårørende er ofte tryksheds-skabende.

Kilde: Sygeplejerske Anja Andersen samt Forsker og phd Anette Ekmann fra Geriatrik og Palliativ Afdeling, Bispebjerg og Frederiksberg Hospital

KLARUP SØPARK

Tæt på det nye Supersygehus

ATTRAKTIVE BOLIGER UDLEJES

Attraktive 1- og 2-plans boliger i størrelsen 95-124 m².

Alle med direkte adgang til stort rekreativt område med søer og fælleshus

Kontakt os for yderligere information

TLF. 20 51 57 20

www.klarupsøpark.dk

KOMPLET Ejendomsadministration

Rehabiliteringens Hvem Hvad Hvor

Hvidbogen definerer rehabilitering, beskriver dilemmaer og udfordringer og formulerer anbefalinger. Rehabilitering defineres som: ”Rehabilitering er målrettet personer, som oplever eller er i risiko for at opleve begrænsninger i deres fysiske, psykiske, kognitive og/eller sociale funktionsevne og dermed i hverdagslivet. Formålet med rehabilitering er at muliggøre et meningsfuldt liv med bedst mulig aktivitet og deltagelse, mestring og livskvalitet. Rehabilitering er en samarbejdsproces mellem en person, pårørende og professionelle og andre relevante parter. Rehabiliteringsindsatser er målrettede, sammenhængende og vidensbaserede med udgangspunkt i personens perspektiver og hele livssituation”.

Hvordan skal sundhedsprofessionelle egentlig arbejde med rehabilitering i hverdagen? Det beskrives til dels i Hvidbogen. Men det er ikke helt ligetil. ”Rehabilitering er målrettet personer, der oplever...” Hvad betyder det konkret, og hvem har ”ret” til rehabilitering? Er det hver og en af os? Nej. Men hvordan så?

For den udenforstående kan de bagvedliggende præmisser være lidt utydelige. Den bio-psykosociale forståelse af rehabilitering fremhæves, og

☉☉ *Gid hvidbogen vil danne baggrund for mange diskussioner og refleksioner.*

centrale begreber som aktivitet og deltagelse fra WHO’s ICF-model er tydelige. ICF er en international klassifikation af funktionsevne, som kunne have været mere eksplicit for at give større indsigt i rehabiliteringens ståsted.

Hvidbogen har en række vigtige ærinder at gå. I Lov om aktiv beskæftigelsesindsats er rehabilitering rettet mod beskæftigelse og uddannelse. I Serviceloven handler rehabilitering om selvhjulpenhed,

HVIDBOG OM REHABILITERING
Rehabiliteringsforum Danmark,
Defactum, Videnscenter for Rehabilitering & Palliation, 2022
119 sider - bestilles via rehabiliteringsforum.dk

mens Sundhedsloven anvender begrebet ”genoptræning”. Men rehabilitering er meget mere end det. Her er lovgivningen en barriere for en fælles forståelse.

Også organisatoriske, administrative og styringsmæssige forhold giver barrierer. Kommuner rammesætter rehabilitering ud fra økonomi og lokalt serviceniveau og har myndigheds- og finansieringsansvar. Det skaber ulighed i tilbud. Også vidensbaseret af rehabilitering er en udfordring, som både universitetsmiljøer, professionshøjskoler i samarbejde med kommuner, regioner, brugerorganisationer og civilsamfund må gå sammen om at mobilisere. Det fordrer allokering af midler til bio-psyko-social forskning ud fra flere perspektiver. Hvidbogen peger på behov for politiske initiativer, hvis anbefalingerne skal efterleves. Det skal ske ved, at den enkelte persons behov, håb, ressourcer og livssituation er afsat for rehabilitering. Der skal være fokus på personer med særlige behov, styrkelse af den faglige kvalitet og koordinering og sammenhæng på tværs af lovgivning, forvaltningsområder og fagområder. Og der skal holdes øje med, hvordan det går.

Gid hvidbogen vil danne baggrund for mange diskussioner og refleksioner på regionsmøder, som f.eks. byråds- og udvalgsmøder, blandt sundheds- og socialfaglige ledere og på velfærdsuddannelserne. God fornøjelse med bogen og tillykke til holdet bag.

Bodil Bjørnshave Noe, docent, Forskningsprogrammet Sundhedsfaglig Praksis UC SYD

Stemningsbilleder fra det grønlandske sundhedsvæsen

Marie Louise Malmstrøm
IS I MAVEN!
 156 dage som kirurg i Nuuk
 Frydenlund 2022
 175 sider - 249 kr.

Bogen indeholder righoldige dagbogsnotater om en dansk kirurgs hverdags- og arbejdsliv i og omkring Dronning Ingrid's Hospital i Nuuk Grønland. Stilen er poetisk og humoristisk, hvilket skaber sansemættede fortællinger om et møde med de skønne, voldsomme og modsætningsfyldte betingelser for menneskeliv, arbejde og natur i Grønland. Efter sigende skulle Paornánguaq Helene Kleists grønlandske oversættelse også prikke til den grønlandske læsers sanser.

Bogens grafik med blå iskosser introducerer bogens gennemgående tema om synet, lyden og fornemmelsen af is og sne i bidende kulde i vindstød på 43,1 m/sek., "iskrystaller på øjenvipperne" og forvandling til forårets lyd af rislende vand.

Isen og sneen medvirker også til flere af bogens tragiske skæbnefortællinger. Fire venner på skitur ender med tre lig som graves ud af en sprække i klipperne og én stærkt afkølet, som overlever. Eller to personer, som man stadig taler om, der blev hårdt kvæstet under den sne, der slap taget på Brugsen i Nuuk i foråret 2019.

Skæbnefortællingerne illustrerer mulighedsbetingelserne i sundhedsvæsenet i Grønland med ventetider og andre problemer, der er vejrrelaterede. "I dag begik jeg en fejl", konstaterer kirurgen tørt, ved ikke at fjerne den raske blindtarm, for hvad sker der med drengen, hvis han sner inde i en lille bygd med en blindtarmsbetændelse?

Befolkningens sundhedstilbud er spredte i dette store land med få indbyg-

gere: "Hvis man [befolkningen] er heldig, bor der en sygeplejerske". Det betyder modsat, at en kirurg, som her, efterlades alene om at træffe svære beslutninger. I flere dagbogsnotater hyldes kollegaerne da også for deres humor og snilde i gennemførelse af kirurgi i Grønland, hvor den nærmeste hjælp måske er Rigshospitalet, der ligger 3.532 km fra Nuuk.

En nyuddannet sygeplejerske anerkendes også for umulige arbejdsbetingelser i et fjernt lægecenter: "Ikke alene varetog hun alle sygeplejemæssige opgaver. Hun agerede også portør, laborant, sekretær, socialrådgiver, rengøringskone, psykolog, telefondame og radiograf. Hun gik ned med stress derude i intetheden".

Bogens mange skæbnefortællinger står uafsluttet. Men de abrupte sætninger og poetiseringer illustrerer på glimrende vis bogens titel 'Is i maven', der ikke blot er en smuk ordleg, der skriver sig ind i is og vinter i Grønland, men som formentligt også henviser til en fysisk følelse i en kirurgs krop – et knugende håb om at det går godt. Bogen er righoldig på fortællinger og tanker om menneskers hverdagsliv i Grønland og kan stærkt anbefales, selvom det er en fortælling om Grønland og dets folk set med en dansk kirurgs briller, der skal suppleres med grønlandskfødtes egen fortælling om dét at være det "stolte folk".

Carsten Juul Jensen, sygeplejerske, ph.d., adjunkt ved Sygeplejerskeuddannelsen, Institut for Sundhed og Natur, Ilisimatusarfik, Grønlands Universitet i Nuuk

Kunsten at spørge åbent

SOLVEIG BANK
 Oversygeplejerske,
 RN, MLP, Anæstesi
 – Operation og
 Intensiv, Regi-
 onshospitalet
 Viborg.

Tekst **MICHAEL HOLBEK**

HVAD LÆSER DU LIGE NU?

"Edgar H. Scheins bog 'Spørg – Den ædle kunst at spørge ydmygt i stedet for at belære!'"

HVORDAN HAR DEN INSPIRERET DIG?

"Den inspirerer mig i kulturarbejdet i min afdeling. Når vi spørger rigtigt, kan vi sammen udvikle idéer, og så opstår der stærke relationer. Det er super spændende at lære at kunne spørge ydmygt uden at være ydmygende. Som leder skal man kunne opbygge relationer, og fremadrettet kan jeg bruge bogen til at stille flere åbne og nysgerrige spørgsmål og lade være med at være fokuseret på, at jeg måske allerede kender svaret."

HVILKEN BOG BURDE ALLE SYGEPLEJERSKER LÆSE - OG HVORFOR?

"Romanen 'Hvor flokrebse synger' af Delia Owens. Den har meget at byde på i forhold til socialklasser, som vi også tit møder i vores arbejdsliv. At vi alle sammen kommer fra noget forskelligt. Den handler om kampen for overlevelse, og jeg tror, at det for rigtig mange af vores patienter også handler om kampen for overlevelse. I forskellige grader selvfølgelig. Men det er en smuk historie, og den bog rørte mig dybt."

HVILKEN BOG FIK DU ALDRIG LÆST HELT TIL ENDE?

"Jeg læser altid bøger til ende. Selv når de ikke fanger mig, tænker jeg altid: Det kan simpelthen ikke være rigtigt, at man kan få udgivet en bog, der ikke bliver bare lidt bedre til sidst."

KORT NYT

Liv Starheim

LEDELSE AF DET SOCIALE OG ORGANISATORISKE ARBEJDSMILJØ

Frydenlund
181 sider - 269,95 kr.

Hvad gør jeg som leder, når medarbejderne har helt forskellige opfattelser af en intern konflikt? Hvad er min rolle som tillids- eller arbejdsmiljørepræsentant, når kolleger oplever mobning eller andre krænkende handlinger? Hvordan fastholdes et sundt arbejdsmiljø i forandringsperioder? Liv Starheim, ph.d., organisationspsykolog og forsker i arbejdsmiljø, har skrevet en vigtig bog. Bogen er skrevet til ledere, arbejdsmiljørepræsentanter og tillidsrepræsentanter som hver dag engagerer sig i at forbedre arbejdsmiljøet, og som er involveret i at skabe et sikkert, sundt og forhåbentligt sjovt arbejdsmiljø på arbejdspladsen.

Lene Agersnap, Andreas Rudkøbing,
Cecilie Jespersen (red.)

BIBLIOTEK FOR LÆGER

Juni 2022/214. årgang
Årsabonnement 399,95 kr.

Temaet tager udgangspunkt i romanen 'Blomsterdalen' skrevet af den grønlandske forfatter Niviaq Korneliusen. Romanen giver en stemme til de unge grønlandere og beskriver deres hverdagsliv i en postkolonial setting. Den undersøger det høje antal af selvmord, psykosociale problemer og alkoholmisbrug, som leder til neglect, vold og seksuelt misbrug. Et blik på traditionel kultur, overbevisning i værdier i det nuværende samfund og teorier, som forsøger at forklare selvmordene,

forebyggelse og de insufficente strategier. Strategier for mental sundhed og forebyggelse må være en strategi, som inkorporerer traditionelle værdier, og som forstærker en uafhængig identitets formation. Artiklen opsummerer, at det ikke er de gode intentioner, der mangler, men konsistens i arbejdet. Der er brug for, at vi også i Danmark ser begge sider af Grønland og anerkender de mange modsætninger, som udgør landet.

Podcast:

RAMT AF GRÆSALLERGI
- Det er et valg mellem kraftige symptomer eller kraftig træthed

Sundhestv.dk/podcast, 2022

Græspollenallergi er udbredt om sommeren. Men hvordan er det at være ramt af konstant hosten, nysen og kradsen i hals og øjne? I del 1 fortæller 46-årige Marisa om de udfordringer, som følger med, når pollensæsonen rammer – og hvor desperat man kan blive for at få allergien til at gå væk. Læge Bjarne Lühr Hansen giver gode råd til, hvordan man kan mindske sin græsallergi bedst muligt. I del 2 fortæller 25-årige Terese om sin græsallergi. Mens hendes venner spillede bold i solen, tilbragte hun selv mange af barndommens somre indenfor sammen med sin far, der også har græsallergi – og blev utroligt glad for at spille brætspil, bage og være kreativ. I podcasten giver psykologen råd til, hvordan man bedst håndterer sin græsallergi som barn og ung.

Perfekt opslagsbog til at forstå forskning

Jesper Krog, Carsten Hjortshøj,
Morten Arendt Rasmussen og Simon
Francis Thomsen

BIOSTATISTIK OG EPIDEMIOLOGI

FADL's Forlag, 2022
261 sider - 499,95 kr.

Sundhedssektoren har brug for forskningsbaseret viden, og studerende inden for de sundhedsfaglige studier har brug for en grundig indføring i biostatistik og epidemiologi for at kunne forstå, læse og analysere videnskabelig viden i studieforløbet.

Bogen giver en indføring i basale værktøjer til at mestre en sådan proces ved en gennemgang af statistiske begreber og analyser samt de vigtige principper bag forskning og studiedesigns.

Den udmærker sig ved grundig indføring af begreber og metoder med relevante eksempler på anvendelsen af statistik og epidemiologi med afsæt i den sundhedsvidenskabelige verden. Forfatterteamet er to læger, en statistiker og en kandidat i folkesundhedsvidenskab med omfattende praktisk forskningserfaring, forskningsformidling samt undervisning på professions-, kandidat- og ph.d.-niveau.

Selvom målgruppen primært er medicinstuderende, er bogen relevant som basisbog for både professionsuddannelserne og andre studier inden for sundhedsvidenskab. Lærebogen er velegnet til sygeplejersker i klinikken samt i forskningsforløb.

Det må fremhæves, at bogen på grund af sin struktur og indeksering er meget velegnet som et opslagsværk til at have lige ved hånden ved læsning af videnskabelige artikler og bøger. Et eksempel på at bringe statistikken på brugerniveau forud for de mere avancerede statistikprogrammer er muligheden for at udføre indledende databeregninger, der kan gennemføres på en mobiltelefons lommeregnerfunktion.

Bogen er både pædagogisk, praktisk og sprogligt velformuleret, hvilket er en vigtig forudsætning for at kunne anvende den til at omsætte ny evidensbaseret viden til værdifulde kliniske beslutninger. Den kan absolut anbefales som fælles reference i studiegrupper og i klinikken.

Britta Hørdam, seniorforsker, sygeplejerske, cand.cur., ph.d.

3% i rente på Lån & Spars studiekonto

Alt tæller, når du er på SU

Som medlem af DSR ejer du Lån & Spar. Derfor får du 3% i rente på Danmarks bedste studiekonto. Samtidig får du fagrelevant rådgivning, fordi vi kender dig og dine medstuderendes lønforhold og jobudsigter bedre end de fleste. Lægger du vægt på bæredygtige produkter og ansvarlighed, kan du altid få en status i vores årlige bæredygtighedsrapport. Og så kan du i øvrigt beholde fordelene ved studiekontoen i 3 år efter, du er færdig.

Se alle dine fordele på studiekonto.dk
Book et møde på studiekonto@lsb.dk eller **3378 1927**.

Det med småt

For at få Danmarks bedste studiekonto skal du samle hele din privatøkonomi hos Lån & Spar og være medlem af DSR. Du får 3% i rente på de første 20.000 kr. – derefter 0%. Du får studiekontoen på baggrund af en almindelig kreditvurdering. Du kan have studiekontoen i op til 3 år efter endt uddannelse. Hvis du bruger hele din kassekredit på 50.000 kr., vil det koste dig 625 kr. i omkostninger efter tre måneder. Stiftelsesomkostninger 0 kr., debitorrente (var.) 5,09%, ÅOP 5,09%. Efter tre måneder skylder du 50.625 kr. Kreditten er gældende indtil videre og uden faste afdrag. Alle rentesatser er variable og gældende pr. 5. september 2022.

Ring **3378 1927** – eller gå på lsb.dk/dsr og se mere.

3%
på din
studiekonto

Vælg en Studiekonto hos Lån & Spar og få det hele med:

- 3% i rente på de første 20.000 kr.
- Kassekredit på op til 50.000 kr. med kun 5% i rente
- Visa/Dankort og MasterCard med samme pinkode
- StudieOpsparing med 0,05% i rente
- Gebyrfri hverdag, når du hæver eller veksler
- Søg studiekontoen i Lån & Spars mobilbank. Log ind med MitID – så er du klar til at søge.

Lån & Spar

Tekst **Laura Elisabeth Lind**

NU ER SELV DE **ATTRAKTIVE** **STILLINGER** SVÆRE AT BESÆTTE

Problemerne med at rekruttere sygeplejersker breder sig. Nu er næsten halvdelen af rekrutteringerne forgæves. Og som noget nyt er det svært at få sygeplejersker til selv eftertragtede job. Så der skal tænkes anderledes for at løse udfordringerne.

Sygeplejerske, se her! 2 måneders introduktion uden for normeringen.”

“1001 gode grunde til at blive ansat som sygeplejerske hos os.”

Stillingsannoncer, der bugner med attraktive beskrivelser af arbejdspladsen, bliver flere og flere. Mange sender nu en præsentationsvideo af afdelingen med i stillingsannoncen, mens andre lokker med kaffe og besøg på afdelingen, inden man søger. I det hele taget fylder stillingsannoncers beskrivelse af, hvad arbejdspladsen kan tilbyde sygeplejersken mere og mere, og samtidig skrumper afsnittet med listen over de kompetencer, som arbejdspladsen efterlyser.

Det sker i en tid, hvor det går trægt med at rekruttere sygeplejersker. I dag er ca. halvdelen af alle rekrutteringer forgæves, og som noget nyt er det nu også blevet sværere at skaffe sygeplejersker til selv populære stillinger, som erfarne og

kvalificerede sygeplejersker ellers plejer at stå i kø for at få.

Ifølge godt fire ud af fem af landets intensivsygeplejersker er der ledige stillinger på deres arbejdsplads, fordi der mangler kvalificerede ansøgere til stillingerne. Det samme svar lyder fra næsten tre ud af fire anæstesisygeplejersker, viser en ny undersøgelse fra Dansk Sygeplejeråd.

På landsplan slår hele 46 pct. af rekrutteringer af sygeplejersker fejl, viser de seneste tal fra Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR). I 2019 på samme tidspunkt var tallet 19 pct.

Oveni har nogle af de steder rundt om i landet, som ikke tidligere har været så hårdt ramt, nu også udfordringer med at tiltrække de rette sygeplejersker.

De nyeste rekrutteringstal viser, at et område som Østjylland nu også halter bagefter. Her mislykkedes 46 pct. af rekrutteringerne i juni i år mod 13 pct. samme tid i 2019.

Også hovedstaden (51 pct.) og Region Sjælland (64 pct.) er voldsomt ramt.

En søgning på Jobindex viser også, at der de sidste par år er kommet markant flere jobannoncer med ordet “genopslag.”

Studerende og pensionerede hyres

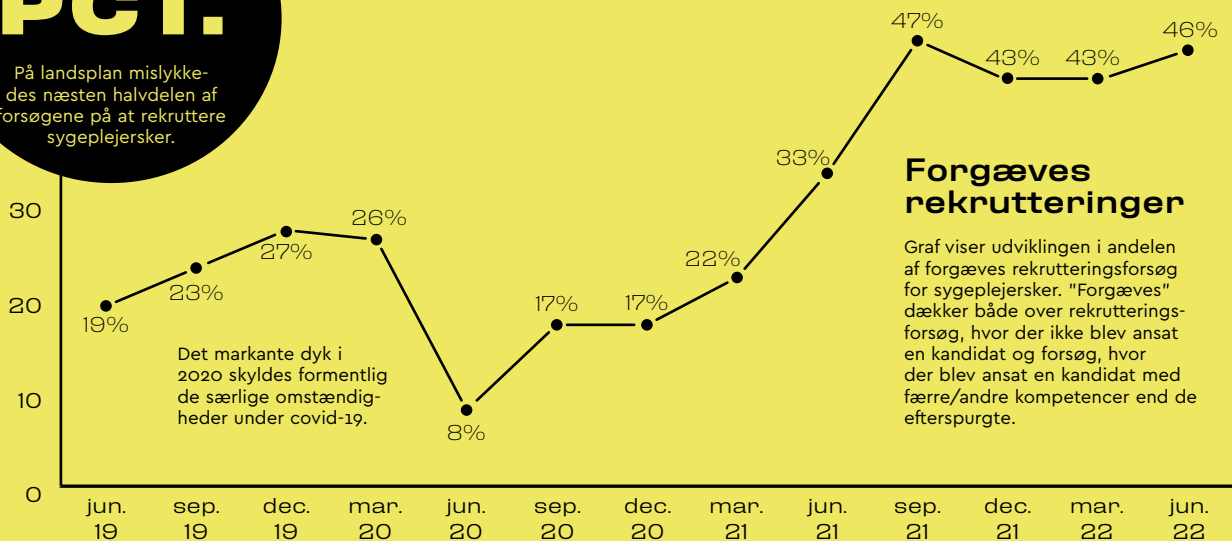
Men hvordan klarer arbejdspladserne sig egentlig, når der mangler sygeplejerskekolleger?

Hvordan løser afdelingsledelsen udfordringerne på arbejdspladsen, når den ikke får ansat de sygeplejersker, den gerne ville?

Det har *Sygeplejersken* talt med en afdelingssygeplejerske, en pensioneret sygeplejerske, der er tilbage i arbejde, og to chefsygeplejersker om. Og der er flere bud på løsninger - lige fra at ansætte sygeplejersker, der ellers var gået på pension og hyre studerende med relevante kompetencer til at ansætte og oplære helt nyuddannede og skrue op for charmen i stillingsannoncerne. ☉

46 PCT.

På landsplan mislykkes næsten halvdelen af forsøgene på at rekruttere sygeplejersker.

Forgæves rekrutteringer

Graf viser udviklingen i andelen af forgæves rekrutteringsforsøg for sygeplejersker. "Forgæves" dækker både over rekrutteringsforsøg, hvor der ikke blev ansat en kandidat og forsøg, hvor der blev ansat en kandidat med færre/andre kompetencer end de efterspurgte.

Det markante dyk i 2020 skyldes formentlig de særlige omstændigheder under covid-19.

Kilde: Rekrutteringssurveys fra Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR).

HALVT SÅ MANGE ANSØGERE

Tekst **Laura Elisabeth Lind**
Foto **Claus Bech**

På neonatalafdelingen ved Sjællands Universitetshospital, Roskilde bliver der længere og længere mellem ansøgere med erfaring i bagagen, ligesom færre sygeplejersker søger job på afdelingen.

Det er populært blandt sygeplejersker at arbejde med for tidligt fødte spædbørn på landets neonatalafdelinger. Eller sådan var det i hvert fald førhen. For nu om dage er det også blevet vanskeligere at rekruttere sygeplejersker til det speciale. Det erfarer chefsygeplejerske Anita Pedersen fra Pædiatrisk Afdeling på Sjællands Universitetshospital, Roskilde.

“Historisk set har det længe været attraktivt at arbejde med forældre/barnrelationen og den komplicerede sygepleje, der knytter sig til arbejdet med både for tidligt fødte og mature børn. Men det er blevet vanskeligere at rekruttere sygeplejersker. Hos os er ansøgerfeltet ikke så stort som tidligere, og erfaringsniveauet blandt de sygeplejersker, der søger, er heller ikke lige så højt længere,” siger Anita Pedersen.

For fem-syv år siden var der typisk otte-ti ansøgere til en fast stilling her i Roskilde. Det seneste år er det antal mere end halveret, og de sidste par gange har der været mellem tre og fem ansøgere til de faste stillinger. Når det handler om vikariater, er der endnu færre:

“Det er sværere at rekruttere til end til de faste stillinger. Og det giver nogle ud-

fordringer i den anden ende, for ofte starter folk i et vikariat, og så kan det måske blive til en fastansættelse.”

“Vi løser det selv”

På afdelingen er der pt. ingen vakante stillinger, og normalt bliver alle ledige stillinger hurtigt besat igen. Men i efteråret 2021 lige efter sygeplejestrækken og en hård coronatid kom der fire opsigelser i rap. Og i nogle måneder hen over jul og nytår var der vakante stillinger, indtil de alle blev besat i februar.

“Vi fik kun én ansøger til et vikariat. Og så havde vi omkring tre-fem ansøgere til hver af de faste stillinger, men et par ansøgere trak sig igen, da de blev bekendt med vagttingden. Vi endte med at ansætte tidligere studerende, som dog først blev færdige med studiet til februar, og derfor havde vi vakante stillinger,” fortæller Anita Pedersen.

I tiden med vakante stillinger skruede afdelingen selv en model sammen for at løse udfordringen:

“Vi har tidligere forsøgt at bruge vikarbureauet her i Region Sjælland, men vi har måttet erkende, at de ikke har de specialiserede kompetencer, vi har brug for.

Så vi har fundet ud af, at vi selv må løse det,” siger Anita Pedersen og fortsætter:

“Vi har en del tidligere ansatte, som vi kontakter ved sygdom og lignende, f.eks. dem, der er stoppet for at læse videre til sundhedsplejerske. Vi har også nogle supergode 6. semesterstuderende, som har været her i deres afsluttende praktik. De er så på vagt med erfarne sygeplejersker. Desuden har det faste afdelingspersonale og personale fra sengeafsnittet for 0-18-årige budt ind på ekstravagterne.”

For at fastholde de nyansatte er afdelingen netop begyndt at lave en videovelkomsthilsen inden jobstart.

“Den sidst tilkomne fik en video tilsendt. Her præsenterede vi os fra afdelingsledelsen, hendes mentor sagde hej og velkommen, og et par kolleger fra afdelingen var også med. Det er en del af et onboarding-koncept, vi har på hospitalet. Hvis man lander godt, så peger meget på, at man bliver længere. Og vi vil gerne fastholde sygeplejerskerne. Og det er måske endnu mere vigtigt nu, hvor det er blevet vanskeligere at rekruttere,” siger Anita Pedersen.

Nyuddannede med nye perspektiver

Afdelingen i Roskilde er et semi-intensivt

For mange år tilbage blev man ikke ansat på en neonatalafdeling som nyuddannet. Det gør man nu.

Neonatalafdelingen ved Sjællands Universitetshospital, Roskilde får færre ansøgere end tidligere. Og der er langt imellem ansøgninger fra erfarne sygeplejersker med de rette kompetencer. Alligevel er chefsygeplejerske Anita Pedersen fortrøstningsfuld - så længe afdelingen stadig har en stor gruppe erfarne sygeplejersker.

afsnit, som ikke tager børn, der bliver født før uge 28 eller børn, der har brug for at komme i respirator. Men der er stadig meget kompliceret sygepleje forbundet med specialet. Så der er brug for erfarent personale i en tid, hvor der er længere og længere mellem ansøgere med erfaring fra andre neonatalafdelinger og børneafdelinger. Alligevel vælger Anita Pedersen at se glasset som halvt fyldt.

“Heldigvis har vi en stor gruppe meget erfarne sygeplejersker, som har været i specialet i en lang årrække. Så vi

har gode muligheder for at lære nyuddannede op,” siger hun.

Ud af de 25 sygeplejersker på afdelingen har 12 sygeplejersker mere end 15 års erfaring, og fem sygeplejersker har femti års erfaring. Og det er ifølge Anita Pedersen en stor fordel, når nu situationen er, som den er.

“For mange år tilbage blev man ikke ansat på en neonatalafdeling som nyuddannet. Det gør man nu. Spørger du mig, så giver det god mening her hos os. De supererfarne sygeplejersker kan sagtens rumme at lære nye op i specialet. Og det

giver en god dynamik både at have yngre nyuddannede og erfarne sygeplejersker. Det giver forskellige perspektiver på de situationer, vi står i. De unge nye er vant til at tænke meget mere evidensbaseret og er meget ivrige efter at være med i udviklingsprojekter,” siger Anita Pedersen og tilføjer:

“Men det er selvfølgelig en afvejning af, hvor man står personalemæssigt. Hvis en masse af afdelingens erfarne sygeplejersker pludselig skal noget andet og siger op, så ser det anderledes ud.” ☺

PENSIONERET OG TILBAGE PÅ ARBEJDE IGEN

Kirsten Flink valgte at gå på pension i en alder af 61 år. Men efter et par år spurgte en tidligere leder hende, om hun ville arbejde igen. Hun er nu tilbage og har selv haft stor indflydelse på arbejdstid og løn.

Tekst **Laura Elisabeth Lind**
Foto **Claus Bech**

Der var gået et par år. Kirsten Flink nød tiden og friheden til selv at bestemme, hvad hverdagen skulle bringe. Der var tid til at læse bøger. Hun kunne se de venner og sygeplejekolleger, der arbejdede i skiftende vagter og havde fri i dagtimerne. Under corona var der tid til at give en hånd med, når familien havde brug for hjælp til at passe børn. Og der var masser af planer om forskellige fritidsinteresser.

Men så ringede telefonen en dag i starten af maj 2022. Det var funktionslederen fra Kirsten Flinks seneste job i distriktspsykiatrien i København. Den tidligere leder arbejdede nu som afdelingssygeplejerske i distriktspsykiatrien i Slagelse. Ligesom mange andre steder var der nok at se til. Mange patienter, for lidt personale.

“Hun spurgte mig, om der var nogen mulighed for, at jeg kunne overveje, om

jeg ville starte igen. De kunne ikke rekruttere nok sygeplejersker til de stillinger, der var ledige. Jeg kunne godt høre på hende, at de var meget pressede. Så afdelingssygeplejersken ville tage imod det, jeg ville kunne tilbyde.”

Berørt af situationen

De besluttede, at Kirsten Flink skulle tænke over det hen over weekenden. Om hun var klar til at give en hånd med igen, nu hvor hun efter 41 år som sygeplejerske og afdelingssygeplejerske i Region Hovedstaden ellers var færdig med at trække i arbejdstøjet.

“Jeg havde besluttet at pensionere mig selv. For jeg syntes, jeg havde ydet mit bidrag i sundhedsvæsenet. Jeg nød at have tid til selv at råde over min egen tilværelse. Men jeg var også interesseret i at se,

hvordan psykiatrien er i en anden region. Og først og fremmest var jeg berørt af at høre om situationen. For det betyder, at der er mennesker, som ofte er nogle af samfundets mest sårbare, der ikke får den hjælp, støtte og behandling, de bør have,” siger den 63-årige sygeplejerske, der til dagligt bor i Hvidovre.

Kirsten Flink har bl.a. arbejdet 30 år i psykiatrien, herunder en lukket psykiatrisk afdeling, psykiatrisk skadestue og de sidste 10 år i et psykiatrisk ambulatorium. Så tankerne om borgere, der måtte vente på relevant behandling, var i den grad med i overvejelserne om at vende tilbage i arbejde. I løbet af weekenden nåede hun frem til en beslutning.

“Jeg sagde, at jeg gerne ville ansættes et halvt år i et vikariat, at jeg ville arbejde tre dage om ugen fra kl. 8-16, og så ville

“Jeg havde besluttet at pensionere mig selv. For jeg syntes, at jeg havde ydet mit bidrag i sundhedsvæsenet,” siger 63-årige Kirsten Flink. Hun er dog nu tilbage på arbejdsmarkedet for at hjælpe til i distriktspsykiatrien i Slagelse, hvor det er svært at rekruttere sygeplejersker.

jeg gerne ned og se stedet. Og her sagde jeg, at jeg ville have min løn med fra mit sidste arbejde i København, svarende til 24 timer. Hvis ikke jeg fik den løn, så kom jeg ikke.”

Lind strøm af patienter

Kirsten Flinks ønsker blev imødekommet. Hun har været tilbage på arbejde siden den 23. maj.

“Jeg blev modtaget med meget stor imødekommenhed og stor tak for, at jeg ville komme og hjælpe. Man kan godt mærke, at vi er i en periode nu, hvor der er for få til at behandle de mange patienter, der henvises i en lind strøm.”

Der er to vakante stillinger i distriktspsykiatrien i Slagelse. Og ifølge Kirsten Flink er det blevet sværere at rekruttere til psykiatrien. I hvert fald, hvis man ser på billedet, hun kender fra Region Hovedstaden:

“I de år jeg har været i psykiatrien, havde vi altid ansøgninger til ledige stillinger. Jeg valgte selv at søge over i distriktspsykiatrien, fordi det var en anden måde at udøve specialiet på end på sengeafdelingerne. Men jeg tror, at ambulatoriarbejde er mere attraktivt for en del sygeplejersker. For det er vagt- og week-endfrit. På den måde er det normalt et attraktivt arbejde, som passer til manges familieliv.” ●

OPTJENER IKKE PENSION

Tekst **Laura Elisabeth Lind**
Foto **Claus Bech**

Intet spænder ben for, at arbejdsgiver kan udbetale et pensionsløntillæg til de sygeplejersker, der trækker i arbejdstøjet igen, efter de ellers er gået på pension. Men **Kirsten Flink** får ikke udbetalt kompensation for den pension, hendes kolleger får.

Kirsten Flink, som ellers var gået på pension, er glad for, at hun kan hjælpe i en tid, hvor det er svært at rekruttere sygeplejersker. Og hun er tilfreds med sin ansættelsesaftale i distriktspsykiatrien. Men når det kommer til pension, er der flere huller. For det første kan hun – pga. pensionsreglerne – ikke sætte hele sin pension i bero, men må få den ene halvdel udbetalt. Derfor er hun nødt til at bruge sit bikort og hver måned betale omkring halvdelen af pensionsudbetalingen i skat.

“For det andet kan jeg ikke optjene pension af den løn, jeg tjener lige nu. For jeg er startet med at få pension udbetalt. Ifølge vores overenskomst kan vi, der er gået på pension og starter med at arbejde igen, så få udbetalt et løntillæg svarende til pensionen – men kun hvis man er fyldt 70 år. Region Sjælland kan så vælge at udbetale min pension som et personligt tillæg. Men det vil de ikke, når nu overenskomsten er, som den er,” siger hun og fortsætter:

“Det er underligt. Hvis en anden bliver ansat i min stilling, skal de alligevel af med de penge. Humoristisk set kan man sige, at som det er nu, tager jeg penge med på arbejde.”

13,5 pct. lavere løn

Ifølge Rasmus Olsen, faglig konsulent i Dansk Sygeplejeråd, Kreds Sjælland, kan arbejdsgiver sagtens udbetale et løntillæg svarende til pensionen, såfremt man vil trække på arbejdskraft blandt pensionerede sygeplejersker, der gerne vil tilbage i arbejde.

“Der er som sådan intet, der forhindrer regionen i at tildele et løntillæg som kompensation for den manglende pensionsindbetaling,” siger han.

Men arbejdsgiver er samtidig i sin fulde ret til at afvise at indbetale pension eller et tilsvarende pensionstillæg til lønnen. For i overenskomsten står der, at pensionsordningen ikke gælder pensionerede, der “får egenpension fra en pensionsordning, det offentlige har ydet bidrag til”.

“Reelt set betyder det, at sygeplejerskerne aflønnes 13,55 pct. lavere, hvis man betragter bruttolønnen, end de sygeplejersker, der endnu ikke er opstartet på pension. Samlet set giver det en besparelsesgevinst for regionerne at ansætte pensionerede sygeplejersker,” siger Rasmus Olsen.

Dansk Sygeplejeråd har gentagne gange rettet henvendelse til regionen om problemet, fortæller Rasmus Olsen og tilføjer:

“Men det er indtil videre ikke lykkedes os at få dem overbevist om, at der er reel arbejdskraft til rådighed, som ikke udnyttes. For en række af vores medlemmer nægter at lade sig ansætte under de her præmisser.” ●

VI PRØVER AT SÆLGE VORES OMRÅDE BEDRE

Dagkirurgien har nu også svært ved at tiltrække anæstesisygeplejersker. På Aarhus Universitetshospital gør man derfor en dyd ud af stillingsopslagene, fortæller chefsygeplejerske **Inge Lauridsen**.

Tekst **Laura Elisabeth Lind**
Foto **Mikkel Berg Pedersen**

Der bliver kræset for stillingsopslag, skruet op for den faglige udvikling og ned for de praktiske opgaver.

For lige nu er der tre vakante stillinger i dagkirurgien plus et par stykker i børnekirurgien. Og det er ikke operationssygeplejersker, men anæstesisygeplejersker, der mangler her i Aarhus. Så afdelingsledelsen sætter nu ind med en række initiativer, der skal få flere anæstesisygeplejersker til afdelingen:

“I det dagkirurgiske område forsøger vi at sætte ind ved at sælge vores område bedre. Som noget nyt har vi lavet et fælles stillingsopslag for dagkirurgien, hvor vi gør mere ud af at fortælle, hvor varierede anæstesiologiske opgaver vi rent faktisk kan tilbyde på området,” siger Inge Lauridsen og tilføjer:

“Udbuddet af anæstesisygeplejersker er lille i Region Midtjylland. Vi mister for tiden ca. 10 pct. af dem, vi uddanner på hospitalet, til andre hospitaler eller det private. Vi har derfor også øget uddannelseskapaleten på Aarhus Universitetshospital sidste år og i år.”

Fagligt niveau udfordres

Mens en del operationssygeplejersker siver fra afdelinger med skiftende vagter og weekendarbejde her til dagkirurgien, hvor arbejdstiderne for mange passer bedre

med familielivet, ser det anderledes ud med anæstesisygeplejersker. De vil også have tillukkende arbejdstider. Men de ønsker også noget andet:

“Som sygeplejerske i det dagkirurgiske område arbejder man typisk i dagvagter mandag til fredag. Det er attraktivt for mange. Men man har samtidig også de mere ukomplicerede patienter med mere simple anæstesier. For de skal kunne komme hjem samme dag igen. En del anæstesisygeplejersker er derfor bekymrede for, at det går ud over deres faglige niveau at være her hos os,” forklarer Inge Lauridsen.

Men området har de sidste år udviklet sig. Og erfaring har vist, at det sagtens kan lade sig gøre med de mere komplicerede bedøvelser og operationer her i dagkirurgien. Det kan f.eks. være patienter med ekstrem svær overvægt, KOL eller en kompliceret hjertesygdom, som derfor tilhører de højere patientkategorier ASA 3 og 4 med de mere komplicerede bedøvelser og operationer. Der er derfor kommet flere og flere udfordringer på operationsgangen:

“Vi bedøver i dag også patienter i ASA-klasser højere end 1 og 2, og det er mange anæstesisygeplejersker måske ikke opmærksomme på. Men det kan lade sig

gøre i et tæt tværfagligt samarbejde mellem anæstesi-læge og anæstesisygeplejerske. Så som noget helt nyt vil vi gerne fremhæve det i vores opslag for at signalere, at der sagtens kan være faglige og spændende udfordringer i dagkirurgien.”

“Vi kan ikke hekse”

Som situationen er nu, er det vanskeligt at få vagtplanen til at hænge sammen, og i sidste ende kan det betyde længere ventetider på operationer, der også indimellem bliver aflyst.

“Vi kan ikke få vikarer, ligesom vi heller ikke kan låne fra andre afdelinger, da der ikke er tradition for, at man i hverdagen går på tværs af afdelinger på Aarhus Universitetshospital. Og vi kan ikke hekse. Så vi arbejder med kompetenceudvikling, faglig udvikling og arbejdsmiljø,” fortæller Inge Lauridsen.

Afdelingen har netop søsat et nyt projekt om udvikling. Det skal gerne bane positivt ud på antallet af anæstesisygeple-

Det er
vanskeligt
at få vagt-
planen til
at hænge
sammen.

↑ Flere og flere komplicerede operationer medfører, at anæstesi også bliver mere kompliceret og udfordrende. De udfordringer vil Dagkirurgisk Afsnit på Aarhus Universitetshospital fremhæve i fremtidige stillingsopslag, fortæller Inge Lauridsen, chefsygeplejerske.

jersker på operationsgangen:

“Vi tager forskellige faglige emner op. F.eks. har vi for tiden fokus på, at anæstesisygeplejersker monitorerer patientens søvndybde, så man kan give mindre medicin, og patienten kan komme hurtigere hjem – ligesom vi forhåbentlig forebygger delir,” siger hun og fortsætter:

“Og så har vi arbejdet på at fjerne nogle af de løse opgaver omkring anæstesi. Vi har f.eks. i en prøveordning fået serviceassistenter til at skifte maske, bakteriefilter og ventilationspose på anæstesiapparatet og ordne andre småopgaver, der kan fylde meget. Så skal anæstesisygeplejerskerne ikke bruge deres tid på det.” ●

INVESTERER I NYUDDANNEDE

På det lille hjerteintensive afsnit 2143 på Rigshospitalet har de også svært ved at rekruttere sygeplejersker. Derfor bliver der nu oprettet introstillinger til nyuddannede, introduceret fleksible mødetider, og så er det nu muligt for jobansøgere at komme et smut forbi afsnittet på 14. etage.

Tekst **Laura Elisabeth Lind**
Foto **Claus Bech**

“Vi tilbyder den unikke mulighed, at man kan følge en sygeplejerske en dag i afdelingen, hvis man vil opleve stemningen, inden man søger.”

Sådan lyder ordene fremhævet med fed øverst i stillingsannoncen til et job som sygeplejerske på Rigshospitalets hjerteintensive afsnit. Den eneste afdeling af slagsen i landet kan ansøgerne også læse, ligesom de kan se en video fra hverdagen på afdelingen og læse rosende ord om jobbet fra potentielt kommende kolleger. Kun få punkter handler om, hvad afdelingen søger fra den kommende sygeplejerske.

“Vi har en del nyuddannede, der søger. Normalt ansætter vi ellers kun folk med et par års erfaring. Men nu tager vi dem alle ind til samtale,” siger Eva Anderlo, afdelingssygeplejerske på det lille afsnit med ni senge og 46 sygeplejersker.

Men det holder hårdt at blive kastet ud i en hjerteintensiv afdeling som helt nyuddannet uden erfaring. Derfor har afdelingen taget et nyt initiativ og lagt en slagplan.

Lang intro og karrierefokus

En stor del af planen går ud på at etablere introstillinger til nyuddannede, der får et halvt års oplæring. Først fire uger i afsnittet, så otte uger på en kardiologisk sengeafdeling og til sidst 12 uger på det hjerteintensive afsnit. Stillingerne er en del af normeringen på 48,4 fuldtidsstillinger.

“Den første er lige ansat i en introstilling. Vi håber, at det klæder dem på til, at de ikke får det praksischok, som mange nyuddannede ellers får, når de starter på en intensiv afdeling. Det er en måde at favne dem, hvor vi samtidig investerer i dem, uden at de knækker nakken. Vi skal ikke bidrage til, at flere sygeplejersker forlader vores fag,” siger Eva Anderlo og tilføjer:

“Vi håber så, at de også investerer i os som loyale medarbejdere, der har lyst til at udvikle sig her i afsnittet.”

Hun understreger, at der af samme grund løbende vil være fokus

”

Vi må forsøge at fodre dem med det, de har lyst til.

på de nyes karriereveje. For som hun siger, så vil de unge generationer i dag mere end tidligere:

“Her må vi forsøge at fodre dem med det, de har lyst til. Nogle har måske lyst til at blive akademisk klogere og tage en overbygning. Det skal de støttes i - på en måde, hvor de så kan bruges her i hjertecentret.”

Skræddersyede arbejdstider

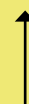
Afsnittet rummer patienter, der f.eks. har overlevet hjertestop og stadig er i medicinsk koma, har akut hjertesvigt eller har fået en stor blodprop i hjertet. De skal passes døgnet 24 timer, så der er mange skiftende vagter. Men et nyt initiativ skal imødekomme sygeplejerskernes ønske om mere fleksible arbejdstider.

“Hvis man f.eks. kommer langvejs fra og skal bruge en time til og fra arbejde,

kan det give god mening med 12 timers vagter, også på hverdage. Det giver flere fridage. Som noget nyt kan det nu lade sig gøre i hverdage også,” siger Eva Anderlo.

Næsten i mål

Mange erfarne sygeplejersker har i coronatiden søgt væk fra de vagttunge afdelinger. Og for et halvt år siden, da Eva Anderlo begyndte i stillingen som afdelings- sygeplejerske, var der ni vakante stillinger. Det har været svært at få stillingerne besat igen - særligt svært er det at støve sygeplejersker med rette erfaring op. Men muligheden for at suge viden til sig og tage en specialuddannelse er tillokkende, og derfor er der også indimellem en sygeplejerske med relevant erfaring i bunken med ansøgninger. Alligevel går det stadig op ad bakke med rekrutteringen. Sidste måned måtte den nye opdate-

Der mangler nu også sygeplejersker på Rigshospitalets hjertecentret, som normalt er en lille populær arbejdsplads for erfarne sygeplejersker. Men udover færre ansøgere, er der også langt mellem ansøgere med de rette kompetencer. Så nu har afsnittet bl.a. oprettet 6-måneders introstillinger til nyuddannede sygeplejersker, fortæller afdelings- sygeplejerske Eva Anderlo.

rede stillingsannoncer med præsentationsvideo og det hele slås op to gange:

“Vi har stadig et par vakante stillinger. Men vi har nu fået flere ansøgere, og her til sommer bliver en del sygeplejersker færdige med deres uddannelse, så der håber jeg, at vi kan ansætte flere.” ☺

Få mere at skulle have sagt

Stil op som delegeret i din pensionskasse – så kan du blive en del af et fællesskab, der fx beslutter, hvordan pensionsformuer, vindmølleinvesteringer og hjælp ved sygdom skal håndteres. Du bliver delegeret for fire år ad gangen, hvor:

- ✓ din stemme bliver hørt, og du kommer til at tale på vegne af dine kollegaer
- ✓ du får inspiration, ny viden og spændende oplevelser
- ✓ dit personlige og faglige netværk bliver udvidet.

Det kræver ingen særlige forudsætninger at stille op, for du får seminarer og uddannelse undervejs. Se, hvad en delegeret laver, og hvordan du får mere at skulle have sagt på pka-valg.dk

Stil op på pka-valg.dk
– så tales vi ved!

Sådan stiller du op – valgeregler

Stil op senest 10. oktober kl. 16.00. Du kan stille op som kandidat til at blive delegeret, hvis du er medlem af pensionskassen pr. 31. august 2022. Du kan ikke stille op, hvis du har anmodet om at træde ud af pensionskassen. Valget er inddelt i valgkredse. Du hører til den valgkreds, hvor din indbetalerinstitution har adresse. Hvis du ikke har en arbejdsgiver, der indbetaler pensionsbidrag, stiller du op i den valgkreds, hvor du bor.

Hvis du arbejder i en anden valgkreds end der, hvor din arbejdsgiver har adresse, er ansat på en landsdækkende institution, eller hvis du får indbetalt pensionsbidrag fra flere arbejdsgivere i forskellige valgkredse, gælder der særlige regler, som du kan se på pka-valg.dk.

I alt skal der vælges 155 delegerede i Pensionskassen for Sygeplejersker, Lægesekretærer og Radiografer, heraf 105 sygeplejersker.

TrygFonden Besøgshunde præsenterer

DAGENS HØJDEPUNKT

Der sker noget særligt i beboernes øjne, når en besøgshund kigger forbi et plejehjem. Derfor er samarbejdet med et kvalificeret besøgshundeteam en af de veje, personalet kan vælge for at sprede glæde og styrke kontakten til beboerne. Gug Plejehjem i Aalborg får hver uge besøg af besøgshunden Elvis og hans ejer Sanne. Elvis er social og tager kontakt, mens Sanne sætter samtaler i gang. Plejehjemmets besøgshundekoordinator, Emma, er med til at sikre en god oplevelse for alle. Har I lyst til at blive en del af TrygFonden Besøgshunde?

Elvis
Besøgshund

Sanne
Besøgshundeejer

Emma
Besøgshunde-
koordinator

1**Hvornår blev Kirsten Stallknecht født?**

- A. 1925
- B. 1937
- C. 1942

2**Fra hvilken sygeplejeskole afsluttede hun sin uddannelse?**

- A. Rigshospitalet
- B. Holbæk
- C. Roskilde

3**Hvilket år blev hun formand for Dansk Sygeplejeråd?**

- A. 1966
- B. 1968
- C. 1970

4**På et tidspunkt blev hun formand for en stor international organisation – hvilken?**

- A. WHO Europe
- B. UNHCR
- C. ICN

SYGEPLEJERSKERNES JERNLADY

Tekst **HENRIK BOESEN**

Kirsten Stallknecht er den formand, som har siddet længst tid i formandsstolen i Dansk Sygeplejeråd. Den 8. september åbner en mindeudstilling om hende på Dansk Sygeplejehistorisk Museum i Kolding.

Læs *Sygeplejersken* nr. 9/2022 for yderligere oplysninger om Kirsten Stallknecht og om udstillingen.

5**Hvor mange år sad hun som formand for Dansk Sygeplejeråd?**

- A. 21 år
- B. 32 år
- C. 28 år

6**Kirsten Stallknecht var også formand for en stor dansk faglig sammenlutning – hvilken?**

- A. Kvindeligt Arbejderforbund i Danmark
- B. Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd (FTF)
- C. Ledernes Hovedorganisation

7**Hvordan var hendes relation til Dansk Sygeplejehistorisk Museum i Kolding?**

- A. Idemager og grundlægger
- B. fandt ideen god, men var aldrig aktiv
- C. Daglig leder

8**Kirsten Stallknecht var en hårdtslående debattør. Og hvad modtog hun efter en TV-debat med Mogens Glistrup?**

- A. Et par boksehandsker
- B. Et boldtræ
- C. Et sort bælte

DR. WARMING BASISCREME

- FØRSTEHJÆLPEN TIL TØR HUD OG AFSPRITTEDE HÆNDER

Dr. Warming Basiscreme er en blødgørende og fugtbevarende 92% fedtcreme. Velegnet som hudpleje ved børneeksem, psoriasis, meget tørre hænder og sprækkede hæle. Virker kløestillende.

Dr. Warming Basiscreme er dansk produceret, indeholder kun 4 ingredienser og er testet på hudafdelingen på Bispebjerg Hospital.

Følg os på [drwarming.dk](https://www.drwarming.dk)

Find produktinformation og forhandlerliste på [drwarming.dk](https://www.drwarming.dk)

NORDIC CONSUMER HEALTH DANMARK

PRODUCERET I DANMARK GENNEM MERE END 20 ÅR

I mit daglige arbejde som sygeplejerske afspritter jeg hænder mange gange om dagen. Her er Dr. Warming basiscremen uundværlig for mig.

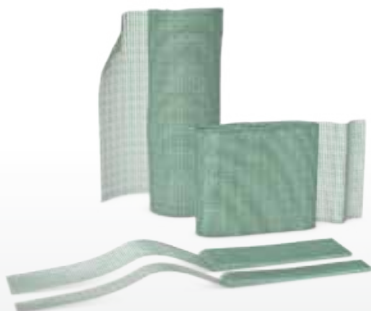
” Cecilie Ringgaard Rivas
neonatal intensiv sygeplejerske

BY-RO.DK

Hvordan behandler du svampeinfektion i hudfolder?

Med Sorbact® Ribbon Gauze er det nemt at behandle svampeinfektioner i hudfolder, og et godt alternativ til fedtede cremer og salver.

Sorbact® bakteriebindende bandage forebygger og behandler sårinfektioner ved at reducere den mikrobiologiske belastning i såret på naturlig vis.

Anvendelse:
I hudfolder, f.eks. på maven, under brystet, i lysken og mellem tæer.

Scan QR-koden og bestil prøver eller book et møde med en af vores produktspecialister.

Sorbact® er et registreret varemærke tilhørende ABIGO Medical AB

2022-92

Essity Denmark A/S
Cydevang 33
DK-3450 Allerød

sorbact.dk
+45 48 16 82 20
info@sorbact.dk

Marie Colding
Laursen
5. semester
VIA UC Viborg

Laura Amalie Ohmann Nielsen
UC Diakonissestiftelsens
Sygeplejerske Uddannelsen
2. Semester
SYDE21

Dina Helbo Bredal,
4. semester,
Via UC Viborg

Alex Bülow,
1. semester,
Sygeplejerskeuddannelsen KP
Hillerød

Kvalm lugt af hash og tobak slår os i møde, og mandens kæreste er gravid

Utilstrækkeligheden føles som en sorg og rammer mig i mødet med den sårbare familie.

Kl. 8.30 er jeg på hjemmebesøg. En sødlig og kvalmende lugt af noget brændt møder mig og den sygeplejerske, der skal udlevere medicinen til afrusningen. Vi får begge hovedpine.

Manden viser os ind i køkkenet, hvor han stiller sig foran døren. Vi står op ad køkkenbordet. Til højre for os, på komfuret, står en gryde på en varm, men slukket kogeplade. Det er indholdet af gryden, vi kan lugte. Det er en blanding af hash og tobak. Tobakken er ristet og måske er det den frigivende nikotin, vi får hovedpine af. Hashen er blandet ind i den ristede tobak. Blandingen ligner et brunt pulver. Det er fyldt til den hjemmelavede vandpibe, der står på bordet bag os.

Manden har allerede røget på piben. Han snøvler i sin tale. Han er rastløs og spænder i kroppen. Han vil have piller til en uge mere. Der er mange problemer med hans ønske. Et af dem er, at han allerede har fået afrusningsmedicinen i tre gange så lang tid som normalt. Desuden har en anden sygeplejerske skrevet, at han drikker på trods af antabusbehand-

ling og har forsøgt at manipulere med alkoholtests. Ud over den tiltagende hovedpine er det største problem i dag, at vi ved, at der kommer et barn til verden inden for nogle måneder.

Vi kører fra huset efter at have aftalt med manden, at vi skal tale med hans læge. Første stop er den lokale Brugs, hvor vi køber sodavand, som vi drikker i bilen, mens hovedpinen fortager sig. Der er også tid til at reflektere over situationen. Der er meget at tale om. I hjemmet bor også mandens kæreste. Hun er gravid, og ved flere besøg har hun haft et blåt øje. Forskning tyder på, at partnervold stiger i intensitet i forbindelse med graviditet. Kvinden er selv vokset op hos alkoholiserede forældre. Kan hun beskytte sig selv og sit barn? Hvad kan vi gøre? Det korte svar er meget, meget lidt. For vi kommer i klemme.

Mandens læge mener, i modsætning til os, at manden har gavn af den forlængede afrusning, fordi han har sagt til hende, at han hverken drikker eller ryger hash. Der er mange disharmonier i form af løgne,

splitting og manipulation, som følger i kølvandet på hans blandingsmisbrug. Mistanke om vold i hjemmet og en mand, som pårørende fortæller, let mister besindelsen. Han fortæller min kollega, at han kender måder at undgå tømmermænd under antabusbehandling og siger: ”Det kan jeg jo godt sige, du har jo tavshedspligt.”

Det er første gang, jeg møder en udsat og sårbar familie. Det påvirker mig meget, og jeg føler mig utilstrækkelig som sygeplejerske. Det overrasker mig, at det føles som sorg. Jeg ved, at man kan flytte sig ud af sin sociale arv. Væk fra vold. Væk fra misbrug. Men ikke mens man er barn. Mens man er barn, er man overladt til, om nogen hjælper eller ikke gør. Men mest af alt er man overladt til, om man kan klare det, som livet byder én. Om man knækker over som et træ eller bøjer sig i vinden.

Som sygeplejerske får jeg en skærpet indberetningspligt. Mon det er nok til, at jeg kan rumme den utilstrækkelighed, jeg føler, når jeg møder mennesker, som er sårbare? ●

Mindeord

JENNY RIIS

Tidligere afdelingssygeplejerske Jenny Riis, Herning er den 29. juli 2022 pludselig død. Jenny Riis blev 83 år. Hun blev uddannet på Holstebro Sygehus i 1960.

I 1961 blev hun ansat i Kirurgisk Afdeling på Herning Sygehus, hvor hun 15 år senere blev afdelingssygeplejerske.

Fra 1982-1983 videreuddannede Jenny Riis sig på Danmarks Sygeplejerskehøjskole i Aarhus.

De efterfølgende år var hun i høj grad aktiv i udviklingen af sygeplejen samt udviklingen af sine medarbejdere.

Hun var en af frontfigurerne i gennemførelse af personaleudviklingssamtaler på Herning Centralsygehus.

Hun stod i spidsen for udvikling af sygeplejen for brystopererede patienter, herunder i 1986 overdragelse af kemoterapien til brystopererede. Hun tilskrives en stor del af æren for at have startet den onkologiske sygepleje op i Ringkøbing Amt. Desuden var hun med til at starte den onkologiske efteruddannelse i Vestdanmark.

Hun stod i spidsen for flere udviklingsprojekter i forbindelse med sygeplejen til brystopererede og onkologiske patienter.

Hun var også en eftertragtet underviser.

Jenny Riis gik i 2001 på efterløn, hvor hun samme år fejrede sit 40 års-jubilæum.

Æret være Jenny Riis' minde.

Inger H. Iversen, tidligere oversygeplejerske i Kir. Afd., Herning Centralsygehus og

Minna Nørgaard, tidligere afdelingssygeplejerske i Kir. Afsnit A2, Regionshospitalet Herning

MEDLEMSTILBUD

Sådan gavner du karrieren

Lyt til podcasts med din kolleger, og få viden om dit fag eller inspiration til din karriere.

dsr.dk/podcasts

MEDLEMSTILBUD

Hvis patienten klager over dig

Hvad gør du, hvis du som sygeplejerske får en klage fra en patient eller en pårørende?

Gennem større viden om og forståelse for patientklagesystemet og egen rolle i hændelsesforløbet, hjælper webinarret Patientklager dig til at komme videre.

dsr.dk/webinarer

JEG KOMMER ALDRIG TILBAGE TIL SOMATIKKEN

Fortalt til **LAURA ELISABETH LIND**
Foto **MIKKEL BERG PEDERSEN**

TANJA FABRICIUS, 30 år
Nyt job: Marts 2021 i Skolebørnsambulatoriet ved Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling på Gødstrup Regionshospital, hvor hun bl.a. er med til at udrede børn med ADHD og autisme.
Kom fra: Tre år på rehabiliteringscenteret Dybdalsparken i Engesvang, Ikast-Brande Kommune. Før det bl.a. Psykiatrisk Akutmodtagelse i Herning.

at komme ud i de mere alvorlige forløb som dem, man modtager i voksenpsykiatrien. Så da jeg så jobbet som sygeplejerske her, kunne jeg i den grad se mig selv i det.

Det gør bestemt heller ikke noget, at det ikke er akut. Der er en anden ro og tid til at fordybe sig i et spændende arbejde, hvor arbejdstiderne ovenikøbet er fra kl. 8-16 og med fri weekender og helligdage.

Børnene her er i alderen 7-14 år, og jeg arbejder med to grene af børnepsykiatrien.

Den ene handler om udredning af børn med symptomer på ADHD og autisme. Her er jeg sagsansvarlig og holder f.eks. samtaler med forældre, hvor vi ser på symptombilledet helt fra graviditet og fødsel. Jeg er også ude og observere barnet i frikvartererne og i klassen. Til sidst vil en psykolog teste barnet, og efterfølgende holder vi en konference i vores team

“Ret tidligt fandt jeg ud af, at psykiatrien er spændende. Allerede under min uddannelse har jeg formet mine praktikker efter psykiatrien. Jeg kunne hurtigt fornemme, at det var et område af sygeplejen, hvor jeg kunne blive hængende. Derfor valgte jeg faktisk at søge væk fra den psykiatriske akutmodtagelse, hvor jeg arbejdede efter min uddannelse, til et plejehjem og rehabiliteringscenter for at få bekræftet, at jeg ikke ville den somatiske vej. Her fandt jeg hurtigt ud af, at jeg bare ikke er den sygeplejerske, der elsker at lægge kateter, sonde og dosere medicin.

Da jeg så selv fik børn her for et par år siden, fik jeg naturligvis interesse for at arbejde med den målgruppe og hjælpe børn i den tidlige alder, så de måske undgår

af speciallæge, psykolog og mig, hvor vi stiller eller afkræfter diagnosen. Derefter er der tilbagemelding til forældre om det videre forløb og netværksmøder om de pædagogiske og medicinske tiltag.

Den anden gren er den medicinske del. Ved nogle børn med ADHD vurderer vi, at medicin er hensigtsmæssigt. Her holder jeg opstartsmøde med forældre, og familien kommer til kontroller, hvor vi ser på medicinstatus og bl.a. har fokus på mestringsstrategier og motivation. Når de er stabile, overgår de til egen læge.

Det er meget givende at hjælpe familierne. Ofte kommer forældrene her og er frustrerede over, at deres børn ikke kan koncentrere sig, er bagud fagligt, kommer i konflikter og hele tiden bliver talt ned til. Men mange ender med at gå herfra med en lettelse ved at få en forklaring på adfærden, og samtidig får de hjælp, så barnet trives og blomstrer.

Jeg er glad for, at der er gode muligheder for at få udbygget vores kompetencer. Jeg skal f.eks. selv til at være klinisk vejleder og have studerende. Det er fedt. Jeg brænder for psykiatrien og kommer aldrig tilbage til somatikken. For jeg elsker at grave lidt i vores indre, tale om følelser og finde ud af mere om alt det, vi ikke lige kan se.”

SAVNER DU INSPIRATION TIL KARRIEREN?

Hent råd og vejledning om karriere og job-søgning på dsr.dk. Som medlem kan du booke tid til personlig sparring om jobsøgning, efter- og videreuddannelse eller karriere-muligheder.

Læs mere på dsr.dk/job-og-karriere

JOB

Se alle stillinger
www.job.dsr.dk

Praktiske oplysninger til annoncører

Deadline kl. 9:00 for indtastning af KURSER/MØDER/MEDDELELSER på www.dsr.dk under Information til annoncører

Nº 11 — 2022 2. september 2022
Nº 12 — 2022 23. september 2022
Nº 13 — 2022 28. oktober 2022

Vejledning ved indtastning af kurser/møder/meddelelser, kontakt redaktionen enten Ditte Jørgensen, dtj@dsr.dk, tlf. 4695 41 21 eller Henrik Boesen, hbo@dsr.dk, tlf. 4695 4189,

Rådgivning og vejledning vedr. opsætning af annoncer
Media-Partners ApS · Alhøjvej 2, Stilling · 8660 Skanderborg
Tlf. 2967 1446 · Mail: marianne@media-partners.dk
www.media-partners.dk · Her kan du også rekvirere medieinformation

Indleveringsfrister for STILLINGSANNONCER til de kommende numre

Nº 11 — 2021 9. september 2022
Nº 12 — 2021 30. september 2022
Nº 13 — 2021 4. november 2022

Sidste frist for indlevering af materiale er kl. 10:00 hos Media-Partners ApS

Udgivelsesdatoer

Nº 11 — 2022 26.-29. sept. 2022
Nº 12 — 2022 17.-20. okt. 2022
Nº 13 — 2022 21.-24. nov. 2022

NETANNONCER

Gå ind på <http://job.dsr.dk/> og indtast Quick-nummeret, så kommer du direkte ind til netannoncen, hvor du kan læse meget mere om stillingen. Netannoncer kan indtastes hele døgnet.

Quicknr. **Center for HR og Uddannelse**
331273387 Københavns Kommune
Sygeplejerske
Ansøgningsfrist 11. september 2022

Quicknr. **Distrikpsykiatrien**
331255571 Roskilde, Region Sjælland
Specialiseret F-ACT team, sygeplejerske
Ansøgningsfrist 11. september 2022

Quicknr. **Sund Vægt**
331282026 Københavns Kommune
Sygeplejerske eller sundhedsplejerske
Ansøgningsfrist 14. september 2022

Quicknr. **Ældreområdet**
331282075 Lyngby-Taarbæk Kommune
Dagsygeplejerske
Ansøgningsfrist 16. september 2022

Quicknr. **Styrelsen for Patientsikkerhed**
331275055 Københavns Kommune
Sundhedsfaglig profil
Ansøgningsfrist 1. oktober 2022

SENIORSAMMENSLETNINGEN

Medlemmer, der er fyldt 55 år, er velkomne til Seniorsammenslutningens arrangementer

HOVEDSTADEN

Seniormøde på Bornholm

Kom og hør Ingrid Kofoed Larsen fortælle om sit arbejde og interesse med forfatterens litteratur og liv - sine barndoms- og ungdomsår i det gamle Nexø.

Tid og sted:

29. september 2022 kl. 14:00 - 16:00.
Martin Andersen Nexø's Museum, Ferskesøstræde 36, 3730 Nexø

Arrangør:

Seniorer Kreds Hovedstaden Bornholm

Tilmelding:

Senest 28. september 2022 kl. 12:00 til Jytte Kure, tlf. 3170 2938, mail: jytekure@gmail.com eller til Lis Andersen tlf. 3091 6246, mail: lis.a.andersen@live.dk

Pris:
40 kr.

Seniormøde på Bornholm

Kom første gang i vores nye lokaler i Storegade 38 i Rønne. Vi mødes med et medlem af Ældrerådet og får en snak om den aktuelle politik på ældreområdet på Bornholm.

Tid og sted:

3. november 2022 kl. 14:00 - 16:00. DSR Kreds Hovedstaden, Storegade 38, 3700 Rønne

Arrangør:

Seniorer Kreds Hovedstaden Bornholm

Tilmelding:

Senest 2. november kl. 12:00 til Jytte Kure tlf. 3170 2938, mail: jytekure@gmail.com eller til Lis Andersen tlf. 3091 6246, mail: lis.a.andersen@live.dk

Pris:
40 kr.

Seniormøde i Kreds

Hovedstaden Central/Vest

Kom og hør virksomhedsvejleder og sygeplejerske Helen Andersen fortælle om "Tænk, hvis vi bliver 100 år".

Tid og sted:

10. oktober 2022 kl. 14:00 - 16:00. DSR Kreds Hovedstaden, Frederiksborggade 15, 4. sal, 1360 København K

Arrangør:

Seniorsygeplejersker Kreds
Hovedstaden Central/Vest

Tilmelding:

Senest 3. oktober til Birthe
Kock på tlf. 26741 105 eller mail:
balkock@hotmail.com

Pris:

20 kr.

SJÆLLAND**Bassens dybe summen fjerner smerter**

Foredragsholder, overlæge
Peter Michael Lausten Nielsen,
holder foredrag med titlen:
Bassens dybe summen fjerner
smerter. Foredraget er fagligt
med humor.

Tid og sted:

28. september 2022 kl. 13:30 -
15:30. Fjordstjernen,
Isefjords alle 27, 4300 Holbæk.

Yderligere info:

Der serveres kaffe og kage.

Arrangør:

Seniorsygeplejerskerne i Vest-
sjælland

Tilmelding:

Senest 21. september 2022 til
Ilse Johansson tlf. 5554 8300 el-
ler til Inge Jensen tlf. 2092 0015

Pris:

75 kr. for sygeplejersker. 125 kr.
for ledsager

Storstrømmen - foredrag "Alder ingen hindring"

Sygeplejerske og forfatter
Bente Sonn fortæller, om sit
arbejdsliv som psykiatrisk
sygeplejerske og om sit forfat-
terskab

Tid og sted:

6. oktober 2022 kl. 13:30 - 16:00.
Holeby Medborgerhus
(Gymnastiksalen),
Maribovvej 1, 4960 Holeby

Arrangør:

Seniorsammenslutningen
Storstrømmen

Tilmelding:

Senest 28. september 2022 til
Birthe på tlf. 2341 9839, mail:
birthe.isling@direkte.org eller
Gurli på tlf. 2115 2954, mail:
gurlise@hotmail.no

Pris:

50 kr. for medlemmer og 75 kr.
gæster. Indbetales på reg. og
kontonr. 0400 4025735183

SYDDANMARK**"En sund sjæl i et sølle skrog"**

Kom og mød Leif Fabricius, der
holder oplægget "En sund sjæl i
et sølle skrog". Alderen pålægger
kroppen visse begrænsninger!
Et positivt livssyn og en sund
humoristisk sans er en glimrende
modgift, når tidens tand gnaver.

Tid og sted:

21. september 2022 kl. 14:00 -
16:00. Hovedbiblioteket,
Nørregade 19, lokale 1,
6700 Esbjerg

Arrangør:

Kontaktudvalget i Seniorsammen-
slutningen Esbjerg

Tilmelding:

Senest 14. september til Tove
Brinck, tlf. 2927 2374, mail:
tovebrinck@hotmail.com eller til
Nina Jacobsen, tlf. 3032 4337

Pris:

Ca. 40 kr. til kaffe. Indbeta-
ling til reg. og kontonr. 1551
4450481926. Husk navn i tekst
til modtager eller betaling med
MobilePay nr. 568360. Du kan
også kontakte kassereren ved
aktiviteten.

Besøg på Historiens Hus

Vi besøger Historiens Hus
(Stadsarkivet) i Odense. Emnet
er "Foredrag og rundvisning på
Stadsarkivet" ved stadsarkivar
Johnny Wøllekær.

Tid og sted:

6. oktober 2022 kl. 13:30 - 15:30
Klosterbakken 2, 5000 Odense

Arrangør:

Kontaktudvalget, Seniorsammen-
slutningen Fyn

Tilmelding:

Senest 30. september 2022 til
Ingelise, tlf. 5184 2275, mail:
ibruhn@hotmail.com eller til
Conny, tlf. 2176 8818, mail:
coands@gmail.com

Pris:

30 kr. for kaffe/the med brød

Yderligere oplysninger:

www.dsr.dk/kredse/syddan-
mark/medlemsfordele > Senior i
Syddanmark > Seniorsammenslut-
ning Fyn

Foredrag i Stubbæk**Forsamlingshus**

Kom og hør et foredrag om
demens ved demensfaglig leder
Gitte G. Kirkegaard, Haderslev
Kommune.

Tid og sted:

10. oktober 2022 kl. 13:30 - 16:00
Stubbæk Forsamlingshus,
Dybkærvej 2, Stubbæk, 6200
Aabenraa

Arrangør:

Kontaktudvalget Seniorsammen-
slutningen Syd

Tilmelding:

Senest 3. oktober 2022 til
Marianne Truelsen, mail:
marianne_truelsen@hotmail.com
eller tlf./SMS til 2166 9345

Pris:

80 kr. for foredrag, kaffe og lag-
kage. Betaling på dagen.

Yderligere oplysninger:

www.dsr.dk/kredse/syddan-
mark/medlemsfordele > Senior i
Syddanmark

KURSER**HOVEDSTADEN****Kursus i sårbehandling**

Få den nyeste evidens i sårbe-
handling.

Tid og sted:

25. oktober 2022 kl. 09:00 -
15:30 og igen 24. januar 2023
kl. 09:00 - 15:30

DSR Kreds Hovedstaden,
Frederiksborggade 15, 4 sal,
1360 København K

Arrangør:

DSR, Kreds Hovedstaden

Tilmelding:

www.dsr.dk/hovedstaden/
arrangementer

MEDDELELSER**Øjensygeplejersker kan søge Uddannelsesstøtte**

Medlemmer af FS Øjne kan
søge uddannelsesstøtte fra
foreningens fond. Støtten ud-
deles med midler fra Topcon,
BVI, MMC og foreningens egen
fond. Ansøgningsskema og
vejledning findes på det faglige
selskabs hjemmeside.

Ansøgningsfrist 1. oktober
2022. www.dsr.dk/fs/fs20

Arrangør:

FS Øjne

Seks om sex - verdens sidste Hertoft-eftermiddag

Seks fagpersoner, som tidligere
har holdt oplæg på en Hertoft-
eftermiddag, inviteres til at

tale frit fra leveren om et emne
af sexologisk relevans.

Tid og Sted:

Torsdag den 29. september
2022 kl. 15:00 - 19:00
Psykiatrisk auditorium,
Rigshospitalet, Henrik
Harpestrengs Vej (opgang 61a)

Arrangører og vært:

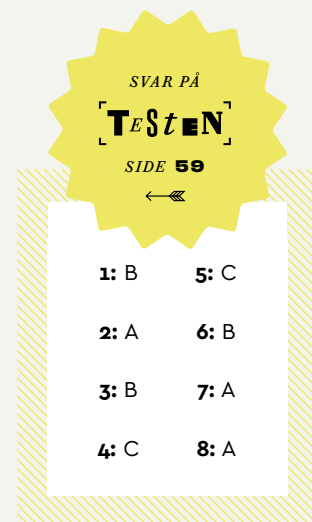
Sex & Samfund /Sexologisk
Forskningscenter (Aalborg
Universitet). Professor Christian
Graugaard

Pris:

Gratis - der serveres et glas
portvin og franske kartofler

Tilmelding:

www.sexogsamfund.dk/
content/seks-om-sex-verdens-
sidste-hertoft-eftermiddag

1: B	5: C
2: A	6: B
3: B	7: A
4: C	8: A

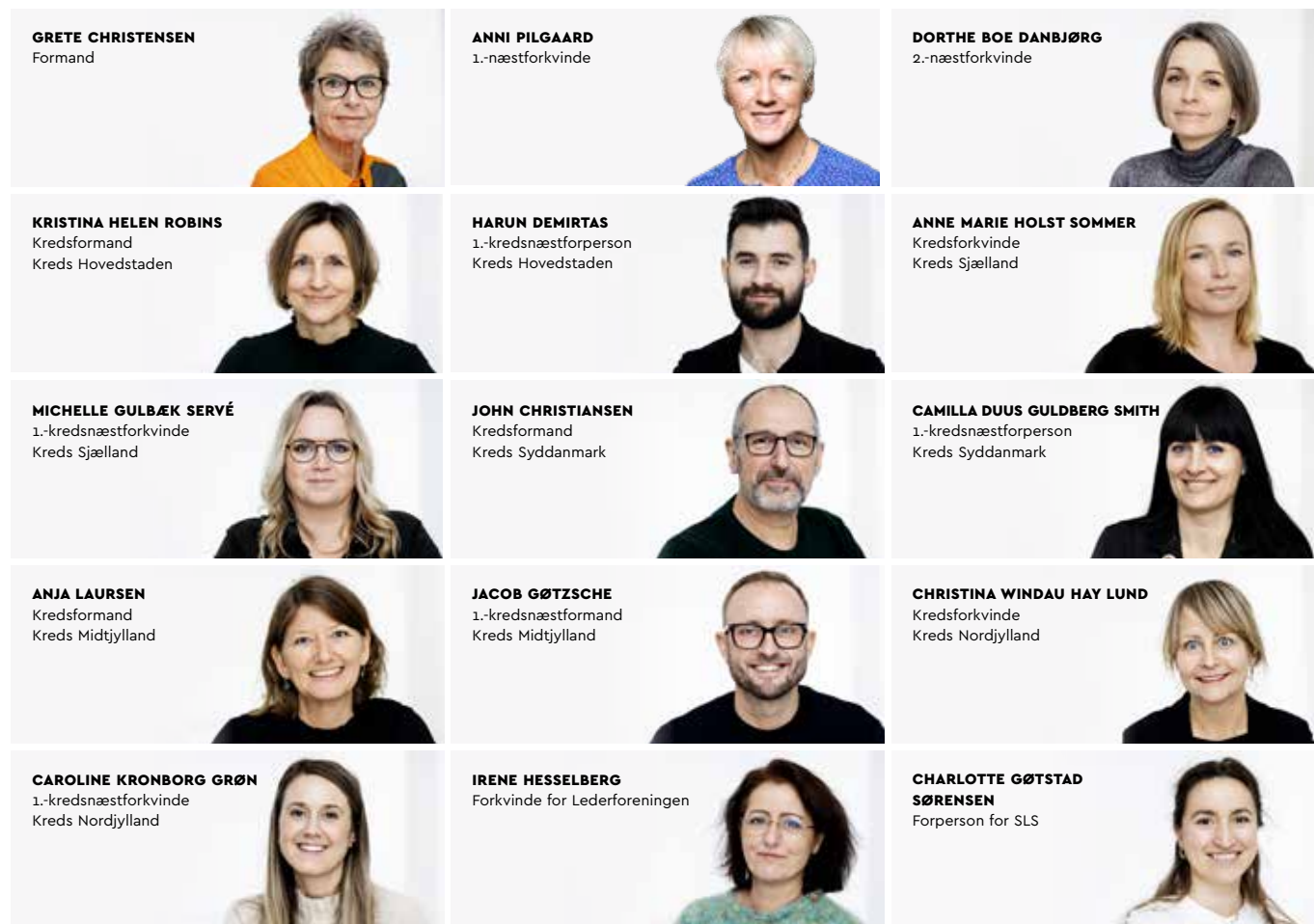
Hent hjælp til karrieren

Savner du inspira-
tion til karrieremu-
ligheder, hjælp til
jobsøgningen eller
gode ideer til kom-
petenceudvikling?

Læs mere på
www.dsr.dk/karriere

DANSK SYGEPLEJERÅDS HOVEDBESTYRELSE

DANSK SYGEPLEJERÅD CENTRALT

Sankt Annæ Plads 30
1250 København K
Telefon: 3315 1555
Fax: 3315 2455
www.dsr.dk
dsr@dsr.dk

Åbnings- og telefontider
Man - tors 9.00 - 16.00
Fre 9.00 - 15.00

**Lederforeningen
Dansk Sygeplejeråd**
Sekretariatschef
Jonna Søegaard
Sankt Annæ Plads 30
1250 København K
Telefon: 4695 3900
www.dsr.dk/lederforeningen
lederforeningen@dsr.dk

**Sygeplejestuderendes
Landssammenslutning**
Sankt Annæ Plads 30
1250 København K
Telefon: 4695 4234
www.dsr.dk/sls
sls@dsr.dk

Sygeplejeetisk Råd
Formand
Anne Bendix Andersen
Sankt Annæ Plads 30
1250 København K
www.sygeplejeetiskraad.dk

KREDS HOVEDSTADEN

Kredschef
Luisa Gorgone
Frederiksborggade 15, 4.
1360 København K
Telefon: 7021 1662
Fax: 7021 1663
www.dsr.dk/hovedstaden
hovedstaden@dsr.dk

Åbnings- og telefontider
Man, tirs, tors, fre
9.00 - 14.00
Ons 13.00 - 16.00

Lokalkontor
Store Torv 11, 1.
3700 Rønne
Telefon: 7021 1662
Fax: 5695 3812

Åbningstid
Man 12.00 - 15.00
Tirs 9.00 - 12.00
Tors 12.00 - 16.00
Se også dsr.dk/bornholm

Hjemmesiden indeholder
individuelle kontaktoplysninger på kredsens
medarbejdere og for-
mandskab.

KREDS SJÆLLAND

Kredschef
Mads Hyltdgaard
Møllevej 15
4140 Borup
Telefon: 7021 1664
Fax: 7021 1665
www.dsr.dk/sjaelland
sjælland@dsr.dk

Åbnings- og telefontider
Telefontid
Man, ons 9.00 - 14.00
Tirs, tors 13.00 - 16.00
Fre 9.00 - 13.00

Fremmøde
Man, tirs, ons 8.30 - 15.30
Tors 12.00 - 16.00
Fre 9.00 - 13.00

KREDS SYDDANMARK

Kredschef
Puk-Maria Holmgaard
Vejlevej 121, 2.
7000 Fredericia
Telefon: 7021 1668
www.dsr.dk/syddanmark
syddanmark@dsr.dk

Telefontider
Man, tirs, ons, fre
8.30 - 13.00
Tors 13.00 - 16.00

KREDS MIDTJYLLAND

Kredschef
Lotte Niebur
Marienlystvej 14, Virklund
8600 Silkeborg
Telefon: 4695 4600
www.dsr.dk/midtjylland
midtjylland@dsr.dk

Telefontider
Man, tirs, tors
10.00 - 15.00
Ons 13.00 - 15.00
Fre 10.00 - 12.30

Lokale kontorer
Stationsvej 8a
7500 Holstebro
Åbent efter forudgående
aftale.

EcoPark
Bautavej 1A
8210 Aarhus V
Åbent efter forudgående
aftale.

KREDS NORDJYLLAND

Kredschef
Anne Pors Eriksen
Sofiendalsvej 3
9200 Aalborg SV
Telefon: 4695 4850
Fax: 9634 1426
www.dsr.dk/nordjylland
nordjylland@dsr.dk

Kontorets åbningstider
Man - ons 9.00 - 12.00
og 13.00 - 15.00
Tors 13.00 - 15.00
Fre 09.00 - 12.00

Du bliver ikke et bedre menneske af at læse avis

Men du bliver mere interessant at have til bords

Få 4 uger GRATIS!

Om det handler om kulturen eller de nære relationer, er Kristeligt Dagblad en avis med etisk og eksistentiel dybde, der giver masser af gode samtaleemner. Læs med gratis og uden binding i 4 uger. Leveringen stopper automatisk.

Bonus ved hurtigt svar: magasinet "Scene&Kultur"
Seneste nyt fra dansk sceneliv og interviews med spændende personligheder både på og bag scenen.

Bestil allerede i dag

www.k.dk/sp22

Sygeplejerske eller specialsygeplejerske - ønsker du attraktiv løn og frihed?

Vi har job til dig som specialsygeplejerske og sygeplejerske i hele Norge. Hos os får du fleksibilitet, og du har indflydelse på hvor og hvornår du vil og kan arbejde. Vi tilbyder dig en attraktiv og konkurrencedygtigt løn, og vi betaler bolig og rejse. Du vil få en kontaktperson som er sygeplejerske og som klarer det praktiske.

Dedicare er Norges største vikarbureau indenfor det sundhedsfaglige område.

www.dedicare.no/nurse
+47 74 80 40 70
nurse@dedicare.no

DEDICARE